

Felsefe

Özetin özeti konularla

KAZANIM ODAKLI + YENİ NESİL

SORU BANKASI

Karekod
Çözümlü

Akıllı Tahta
Uygulamalı

Yazarlar
Turgut MEŞE
İbrahim TEMEL

TYT FELSEFE

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Giriş Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

1. Baskı: Data Yayınları

2. Baskı: Giriş Yayınları

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Giriş Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Giriş Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33

WhatsApp: 0505 099 24 84

www.girisyayinlari.com

girisyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1: FELSEFİYİ TANIMA

- ▶ FELSEFENİN ANLAMI 6
- ▶ FELSEFENİN KONULARI..... 7
- ▶ FELSEFENİN DİĞER ALANLARLA İLİŞKİSİ 7

ÜNİTE 2: FELSEFE İLE DÜŞÜNME

- ▶ FELSEFİ DÜŞÜNCE..... 14
- ▶ DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMENİN TEMEL KAVRAMLARI 14
- ▶ DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEDE DİLİ DOĞRU KULLANMANIN ÖNEMİ 15
- ▶ FELSEFİ SORU OLUŞTURMA..... 15
- ▶ FELSEFİ DÜŞÜNENİN ÖZELLİKLERİ 15

ÜNİTE 3: VARLIK FELSEFESİ

- ▶ VARLIK FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ 22

ÜNİTE 4: BİLGİ FELSEFESİ - BİLİM FELSEFESİ

- ▶ BİLGİ FELSEFESİNİN TANIMI VE KONUSU 30
- ▶ BİLGİ TÜRLERİ 30
- ▶ BİLGİ FELSEFESİNİN TEMEL PROBLEMİ..... 30
- ▶ BİLİM FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ 33
- ▶ BİLİM FELSEFESİNİN TEMEL SORULARI..... 33
- ▶ BİLİME FARKLI YAKLAŞIMLAR..... 33

ÜNİTE 5: AHLAK FELSEFESİ

- ▶ AHLAK FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ 44
- ▶ EVRENSEL AHLAK YASASI VAR MIDIR? 44

ÜNİTE 6: DİN FELSEFESİ - SANAT FELSEFESİ

- ▶ DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE SORULARI 54
- ▶ TANRININ VARLIĞININ PROBLEMİ 54
- ▶ SANAT FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ 54
- ▶ SANATI AÇIKLAYAN FELSEFİ GÖRÜŞLER 55

ÜNİTE 7: SİYASET FELSEFESİ

- ▶ SİYASET FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ 64
- ▶ DEVLET NASIL ORTAYA ÇIKMIŞTIR? 65
- ▶ İDEAL DÜZENİN İMKÂNI PROBLEMİ..... 65
- ▶ ÜTOPYALAR 65

ÜNİTE 8: FELSEFİ OKUMA VE YAZMA

- ▶ FELSEFİ OKUMA VE YAZMA..... 76

ÜNİTE 9: MÖ 6. YÜZYIL - MS 2. YÜZYIL

- ▶ İLK ÇAĞ FELSEFESİ 82
- ▶ MÖ 6. YÜZYIL - MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ..... 82
- ▶ SOKRATES VE SOFİSTLERİN BİLGİ VE AHLAK ANLAYIŞLARI..... 83

ÜNİTE 10: MS 2. YÜZYIL - 15. YÜZYIL FELSEFESİ

- ▶ MS 2- 15. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI 102
- ▶ HRİSTİYAN FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLERİ 102
- ▶ İSLAM FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLERİ 103
- ▶ MS 2-15. YÜZYIL FELSEFESİNDE AKIL VE İNANÇ İLİŞKİSİ 105
- ▶ 8 - 12. YÜZYIL ÇEVİRİ FAALİYETLERİNİN HRİSTİYAN VE İSLAM FELSEFESİNE ETKİSİ 105

ÜNİTE 11: 15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİ

- ▶ 15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI 124
- ▶ 15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ..... 124
- ▶ 15 - 17. YÜZYIL FELSEFESİNDE ÖNE ÇIKAN KONULAR VE GÖRÜŞLER 125
- ▶ BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN 15 - 17. YÜZYIL FELSEFESİNE ETKİSİ 126

ÜNİTE 12: 18. YÜZYIL - 19. YÜZYIL FELSEFESİ

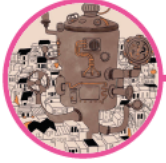
- ▶ 18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI 140
- ▶ 18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ..... 140
- ▶ 18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNDE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLER..... 140
- ▶ 18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÖNEMİN DİL VE EDEBİYAT İLE İLİŞKİSİ 143

ÜNİTE 13: 20. YÜZYIL FELSEFESİ

- ▶ 20. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI 170
- ▶ 20. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ 170
- ▶ TÜRKİYE'DE FELSEFİ DÜŞÜNCEYE KATKIDA BULUNAN BAZI FELSEFECİLER 172
- ▶ CEVAP ANAHTARI 184

ÜNİTE FELSEFEYİ TANIMA

FELSEFENİN KONULARI

FELSEFENİN ANLAMI

FELSEFENİN DİĞER
ALANLARLA İLİŞKİSİ

GİRİŞ YAYINLARI

FELSEFENİN ANLAMI

- Yunanca philia "sevmek", "ardından gitmek", "aramak" gibi anlamlara gelir.
- "Philia" sözcüğü ve "bilgi", "bilgelik" anlamlarına gelen "sophia" sözcüğünün birleşiminden oluşan felsefenin sözcük anlamı; bilgi sevgisi, bilgelik sevgisi ya da hikmet sevgisidir.
- Yani bilgeliğe ve bilgiye değer vermek, onları önemsemek ve hatta onları en değerli şey olarak görmektir.

- Felsefe (philosophia) terimi ilk kez, İlk Çağ'ın ünlü Yunan matematikçisi ve filozofu Pythagoras (Pisagor), (MÖ 580-500) tarafından kullanılmıştır. Ona göre felsefe; bilgelik sevgisi ya da hikmet arayışı demektir.
- Bilgelik/hikmet ise varlık, bilgi ve değer üzerine tam ve bütün bir bilginin ortaya çıkması veya bir insanın böyle bir bilgiye sahip olabilecek ölçüde olgunluğa erişmesi hâlidir.

Felsefe Tanımlarının Farklılığının Temel Nedenleri

- İlgilendiği konuların çeşitli olması
- Tarihsel süreç içerisinde farklı işlev ve amaçlar yüklenmesi
- Metafizik konularla ilgilenmesidir.

Filozofun Özellikleri

- Filozof bilgiyi arayan, ona ulaşmak isteyen kişidir.
 - ⇒ Filozoflar bilgeliğe ulaşmak ister.
 - ⇒ Filozoflar, şüpheli ve sorgulayıcıdır.
 - ⇒ Filozofların görüşleri zamanla değişebilir.
 - ⇒ Filozoflar birbirlerinin görüşlerinden etkilenir.
 - ⇒ Filozoflar farklı alanlardaki temel bilgilere sahip olmak zorundadır.
 - ⇒ Filozoflar yaşadıkları çağdan etkilenirler.
 - ⇒ Filozofun kişisel birikimleri ve yaşantıları düşünce sistemlerini etkiler.

Farklı Düşünürlerin Felsefe Tanımları

Hobbes: Felsefe yapmak doğru düşündürmektir.

İbnî Rüşd: Din ile felsefe bir gerçeğin iki ayrı izah tarzıdır.

Platon: Doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çalışmadır.

Aristoteles: Düzenli kâinat karşısında insanın saygılı şaşkınlığıdır.

Epiküros: Mutlu yaşam sağlamak için tutarlı eylemsel bir sistemdir.

Alfred Weber: Tabiat hakkında toplu bir görüşün araştırılması, genel bir açıklama denemesidir.

İbnî Sina: Felsefenin veya hikmetin amacı nesnelere hakikatlerine bir insanın ulaşabileceği kadar bilmesidir.

Farabi: Evrendeki varlıkları bilen ve bundan yaşam için doğru anlamlar çıkaran kişi Tanrı'ya ulaşmanın yolunu bulmuştur.

Gazzali: Felsefe insani aklın elde edebileceği bilginin kesin ve gerçek delillere (ilahi kaynağa) dayandırılarak elde edilmesidir.

Karl Jaspers: Felsefe yolda olmak demektir. Felsefe yapmak ölmeyi öğrenmek demektir. Felsefe yapmak Tanrı'ya yükselmek demektir.

Kindi: Felsefe (hikmet), değer ve merteye yönünden sanatların en üstünüdür. Felsefe, varlığın hakikatini insanın gücü ölçüsünde bilmesidir.

Immanuel Kant: Biz felsefeyi değil, felsefe yapmayı öğreniriz. Felsefe, aklın kendisine verdiği, kendi kendini kuramsal ve kılışal bakımdan nesne kılma görevidir.

Hitmi Ziya Ütken: Felsefe varlık hakkındaki düşünce ve bu düşünce üzerinde düşüncedir. Felsefenin konusu bütün var olanların var oluşlarına sebep olan varlığın kendisidir. Başka bir deyişle felsefe varlık ilmidir.

1. Bilgelik sözünün başka sözcükler gibi birçok anlamı vardır. Genellikle iyi ile kötü arasında açık bir ayrım yapabilmeye yeteneği olarak, başlıca olguların ya da tipik durumların doğru değerlendirilmesi temelinde doğru bilgi ile doğru davranışı kaynaştırma yeteneği olarak anlaşılmıştır bilgelik. Bilgeliğin yalnızca bilgi olmayışı ve bilgiye dayanmayan eylemin bilgece olmayacağı anlamında, bu tanımlamalar doğrudur. Sonuçta bilgelikten basit, sıradan bir bilme, anlama değil; doğru düşünme ve buna bağlı olarak doğru yaşama kastedilmektedir.

Yukarıdaki parçaya göre bilgelik ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Bilgelik varlığa ilişkin derinlemesine bir bilgiyi içerir.
B) Bilgelik yalnızca bilgi değil, eylem de gerektirir.
C) Bilgelik kişiye Tanrılarca verilen üstün bir beceridir.
D) Doğru bilgiye dayanmayan eylemlerin bilgeliğinden bahsedilemez.
E) Bilgelik, diğer kavramlar gibi farklı şekillerde tanımlanmıştır.

2. Her filozof insan olmak, bir anne-babanın, bir ailenin, bir toplumun üyesi olmak yönüyle içinde yaşadığı toplumla, dönemle yakından ilişki ve etkileşim içindedir. Bundan dolayı toplumun acısı filozofun acısı, toplumun problemi filozofun problemidir. Bu durumu anlatmak için Herakleitos "Her filozof düşünceleriyle bize çağını anlatır." demiştir.

Parçada felsefenin hangi özelliği anlatılmaktadır?

- A) Felsefede bitmişlik yoktur, süreklilik vardır.
B) Filozof düşünceleriyle çağının ilerisinde yaşar.
C) Filozof içinde yaşadığı toplumdan etkilenmektedir.
D) Bazı filozoflar içinde yaşadığı toplumdan tepki görmüştür.
E) Filozoflar hiçbir zaman kendi toplumunca anlaşılammıştır.

3. Aristoteles'in ünlü yapıtı Metafizik "Bütün insanlar doğal olarak bilmek isterler" cümlesi ile başlar. Yine Aristoteles'e göre, insanların duyularını kullanmaktan, örneğin görmekten, işitmekten vb. duydukları zevk bunun en açık kanıtıdır. Gerçekten de insanı insan yapan en önemli özelliklerinden biri herhalde onun kendisini çevreleyen dünyayı, içinde yaşadığı toplumu, geçmişini ve bütün yanları ile bizzat kendisini tanımak ve bilmek istemesidir.

Parçaya göre insanı diğer canlılardan ayıran temel özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendi ekonomik çıkarlarını öncelemesi
B) Kendini ve dış dünyayı tanımak, anlamak istemesi
C) Toplum halinde yaşamak zorunda olması
D) Gelişmiş duyu organlarına sahip olması
E) Doğaya egemen olabilecek güçte olması

4. Bilginin kaynağı, bütün insanların temelde aynı biyolojik yapıya ve benzer toplumsal koşullara sahip olmalarıdır. Örneğin ister dâhi, ister en sıradan bir insan olsun herkes yağmuru ıslattığını, ateşin yaktığını bilir; kırmızıyı kırmızı, sıcak şeyleri sıcak şeyler olarak adlandırır. Yine böyle bir bilgi sayesinde ki insanlar yiyeceğin açlığı gidereceğini, ilkbaharın arkasından yazın geldiğini söylerler. Bu tür bir bilgi bilinçli bir araştırma yöntemi sonucunda elde edilmiş olmayıp ister istemez, farkında olunmaksızın kazanılır ve yapısı itibarıyla de sistemsizdir. O yalnızca yaşama, duyularını kullanma, en ilkel türden deney sonucu olarak ortaya çıkmıştır ve herhangi bir bilinçli yöntemle dayanmaz.

Parçadan yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bazı bilgiler gündelik hayatı yaşarken kendiliğinden oluşur ve bu bilgileri temellendirilmeye gerek yoktur.
B) Bütün bilgilerimizin temel amacı pratik hayatta işe yaramak ve faydalı olmaktır.
C) Bilgilerimiz insanın derin ve uzun süren gayretleri neticesinde emekle orantılı olarak kazanılır.
D) Bilgilerimiz kazanımında temel kaynak duyular değil aklımızın ilkelerine uygunluktur.
E) Sistemli bilgiler, sistemsiz bilgilere kıyasla hayatımızda daha önemli bir yere sahiptir.

ÜNİTE FELSEFE İLE DÜŞÜNME

DÜŞÜNME VE AKIL
YÜRÜTMEDE DİLİ DOĞRU
KULLANMANIN ÖNEMİ

DÜŞÜNME VE AKIL
YÜRÜTMENİN TEMEL
KAVRAMLARI

FELSEFİ SORU
OLUŞTURMA

FELSEFİ DÜŞÜNCENİN
ÖZELLİKLERİ

GİRİŞ YAYINLARI

FELSEFİ DÜŞÜNCE

Felsefi Düşüncenin Ortaya Çıkışı

➔ Felsefe ilk olarak MÖ 7.yy'da İyonya uygarlığında önemli bir ticaret merkezi ve liman kenti olan Miletos (Milet) kentinde ortaya çıkmıştır. İyonya'dan önce Mısır, Mezopotamya, Çin, Hindistan ve Türklerde önemli düşünce sistemleri vardı. Fakat bu düşüncelerin yapılarında dini ve mistik (mitolojik) öğeler yer aldığı için felsefe düzeyine erişememişlerdir.

Düşünmenin Önemi ve Gerekliliği Nedir?

➔ Düşünmek; bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak; zihniyle arayıp bulmak gibi anlamlarda kullanılan bir ifadedir.

Felsefi Düşüncenin Özellikleri

➔ Felsefenin ne olduğunu anlamak için yakın düşüncelere yani doğa ve insan bilimlerine bakmak gerekir. Düşünme eylemi tüm ilimleri kapsamaktadır.

Felsefenin Toplum Hayatı Üzerindeki Rolü

Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İstevleri

- ➔ **Felsefe bireyin;** kendini tanıyabilmesini, farklı fikirlere açık olabildiğini, özgürce düşünebilmesini, bilinçli bir insan olmasını, ön yargılardan uzak durabilmesini, yeni fikirler oluşturabilmesini sağlar.
- ➔ **Felsefe toplumun;** ortak bir kültür oluşturmasını, farklı toplumların bir arada yaşamasını, bilimlerin gelişmesini, toplumların geleceğinin planlanmasını, akla ve iradeye değer veren bir toplum olunmasını, toplumsal grupların birbiri hakkındaki ön yargıların giderilmesini, insanların kendini özgürce ifade edebilmesini sağlar.

DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEİNİN TEMEL KAVRAMLARI

Argüman: Bir iddiayı, bir tezi, bir görüşü desteklemek, doğrulamak veya güçlendirmek amacıyla, bir ya da daha fazla sayıda öncül ya da kabulden belli bir sonucun çıkarsandığı kanıtlama tarzına argüman denir.

Tutarlılık: Düşüncelerin ortak bir ilkeyle; bağıntı, düzen, kavram ya da fikirle birbirine bağlanmış olması durumu; mantıklı bir bütünün parçaları, öğeleri arasında karşılıklı bağlantı ve uyumun bulunması halidir.

Tümevarım (Endüksiyon): Özel önermeden genel önermeye giden bir akıl yürütme türüdür. Tek tek nesnelere, olaylardan hareketle genel bir ilkeye varma işlemidir.

Tümdengelim (Dedüksiyon): Genel bir ilkeden hareketle tek tek olaylara, nesnelere zorunlu olarak ulaşan akıl yürütme türüdür.

Temellendirme: Bir iddiayı savunmaya yönelik olarak mantıksal gerekçelerin tutarlılık içinde ortaya konulmasıdır.

Önerme: Doğru veya yanlış olabilen cümlelere önerme denir. Bir cümle doğru veya yanlış olabiliyorsa o cümle aynı zamanda bir yargı bildirmektedir.

Analoji (Benzesim): İki farklı nesne veya önerme arasındaki benzerliklere dayanarak çıkarım yapmaktır.

Doğruluk: Bir düşüncüyü dile getiren yargının gerçek ile uyumasıdır. Bilginin nesnesiyle çakışmasıdır.

Çetisiklik: Bir önermenin aynı anda hem doğru hem de yanlış olamama halidir.

Gerçeklik: Varlığın insan zihninden bağımsız olarak var oluşunu temsil eder.

Görüş: Kişiden kişiye değişen ve insanların kendi düşüncelerini yansıtan bilgidir.

1. Bir düşünce ya da bir görüş temellendirilmedikçe, ayrıntılı olarak irdelenmedikçe felsefi sayılamaz. Felsefi temellendirme, öne sürülen fikirlerin yol ve yönteminin doğru seçilmesi, tutarlı bir şekilde gerekçelendirilerek güçlü argümanlara dönüştürülmesi işlemidir. Argümanların gerekçelendirilebilmesi için akıl yürütme ilke ve yöntemleri kullanılır. Görüş ve argümanların doğru ifade edilmesinin koşulu dilin doğru kullanılmasıdır. Dil, hem düşüncenin doğru kurgulanması hem de oluşturulan fikrin doğru ifade edilmesine eşlik eder.

Parçaya göre felsefi düşünce için;

- I. Felsefede bir bilginin doğru kabul edilebilmesi için temellendirilmiş olması gerekir.
- II. Temellendirilen bilginin kendi içinde tutarlı ve çelişkilere uzak olması esastır.
- III. Görüş ve argümanların felsefi ve dini otoritelerin onayına sunulması gerekir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

2. Wittgenstein için dil kuralları, içinde yaşadığımız toplumda öğrendiğimiz bir oyundur. Bu oyun bize dilde neye izin verilebileceğini, neye verilemeyeceğini öğretir. Ama birçok oyun türü vardır ve felsefeciler bir oyunun kural ve anlamlarını başka bir oyuna taşıdıklarında sorunlara sebep olurlar. Öyleyse, kullandığımız dil (aynen tenis oynamanın bize tenisi anlamak ve ondan zevk almak bakımından bir araç sağladığı gibi) bizim dünya görüşümüzü biçimlendirir, çünkü ancak sözcükler ve onların görünürdeki anlamları aracılığıyla bazı şeyleri anlayabiliriz.

Wittgenstein'a göre dil ile ilgili hangi yargıya ulaşılabilir?

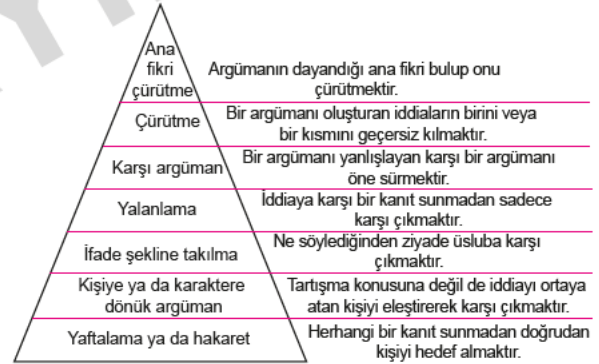
- A) Bütün dillerin temeli aynı ortak dile dayanır.
B) Dünyamızın sınırları dilimizle belirlenir.
C) Her insan dildeki kavramlara kendince anlamlar yükler.
D) Felsefecilerin felsefe yapmak için kullandıkları ortak bir dil vardır.
E) Her dilin varlıkları anlatmada güçlü ve zayıf olduğu kavramlar vardır.

3. Montaigne'in de belirttiği gibi felsefe yapmak kuşku duyabilmektir, kuşkunun dışında, kuşkunun olmadığı yerde felsefi düşünce gelişemez. Felsefede kuşku birinci koşuldur. Bu yüzden Bacon ve Descartes kuşkuyu çağdaş düşünce yönteminin temelini yerleştirirken önce zihnimizi ön yargılardan kurtarmamız gerektiğini bildirmişlerdi. Francis Bacon zihnimizi tutan, gerçeğe yönelmemize büyük engeller çıkaran ön yargılardan söz ediyordu. Aynı kaygı Descartes'ın da kaygısıydı.

Parçada felsefi düşüncünün temelinde hangi eylemin olması gerektiği anlatılmaktadır?

- A) Düşünceye zaman ayırma
B) Sorgulayıcı ve eleştirel bir bakış
C) Bilgi birikimi
D) Tutarsız düşünebilme
E) Cesaret ve korkusuzluk

4.

Anlaşmazlıklar Hiyerarşisi tablosuna göre aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir iddiayı mantıklı deliller ile çürütmeye "yalanlama" denir.
B) Bir fikrin dayandığı temel düşüncenin yanlışlığını ortaya çıkartmaya "ana fikri çürütme" denir.
C) Günlük hayatta mantıklı düşünme yeteneği olmayan kimselerin fikre değil de doğrudan kişiye yönelmelerine "yaftalama" denir.
D) Bir fikrin kullandığı bir argümanın zıttı veya onu reddeden bir argüman öne sürülmesine "karşı argüman" denir.
E) Bir iddiayı hiçbir gerekçe öne sürmeden yalnızca savunan kişinin karakterine yönelerek reddetmek o iddiayı çürütmek sayılmaz.

ÜNİTE VARLIK FELSEFESİ

VARLIK FELSEFESİNİN
KONUSU VE
PROBLEMLERİ

GİRİŞ YAYINLARI

VARLIK FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- ➔ Felsefenin varlığı konu alan kısmına varlık felsefesi denir.
- ➔ Varlık var olan her şeydir.
- ➔ Varlık felsefesi varlığı bir bütün olarak inceler.
- ➔ Varlık felsefesi ilk olarak Thales'in varlığın ilk maddesi "Arkhe nedir?" sorusuyla ortaya çıkmıştır. Bu manasıyla varlığı ikiye ayırabiliriz.

Gerçek Vartıklar: İnsan zihninden bağımsız dış dünyada bulunan varlıklardır (Uludağ, ev, masa gibi).

Düşünsel Vartıklar: İnsan zihnine bağımlı olan yani onun ürünü olan varlıklardır (Kaf dağı, deniz kızı, pi sayısı gibi.). Onlar ancak düşüncede var olurlar. Düşünsel varlıklar zaman ve mekân dışıdır.

Bilime Göre Vartık

- ➔ Bilim, insan zihninden bağımsız olarak var olan varlığı konu edinir. Bilim bu nesnel dünyada olup bitenleri, deney ve gözlem yöntemini kullanarak açıklamaya çalışır.
- ➔ Bilim varlığı bir bütün olarak değil parçalara ayırarak inceler.
- ➔ Varlığın her bir parçasını ayrı bir bilim dalı konu edinir. Örneğin fizik; hareketi, biyoloji; canlı varlıkların yapısını, sosyoloji; toplumu ele alır.

Felsefe Açısından Vartık

- ➔ Felsefe varlığı bir bütün olarak inceler. Varlığın olup olmadığını, var ise ne türden (maddi, ideal veya düşünsel) bir varlık olduğunu sorgular.
- ➔ Felsefe varlığı akıl yoluyla ve temellendirerek açıklamaya çalışır.

Varlığın Olmadığını Savunanlar

Nihilizm (Hiççilik): Nihilizm akımı, hem bilgi felsefesi hem ahlak felsefesi hem de varlık felsefesi ile ilgili bir görüştür. Bilgi felsefesi alanındaki anlamında doğru bilginin mümkün olmadığını savunur.

Kurucusu Gorgias bunu şöyle açıklar: "Hiçbir şey yoktur, olsaydı da bilemezdik, bilseydik de başkalarına aktaramazdık"

Taoizm: Bu akımın kurucusu Leo Tse'dir. Taoizm bir inanç felsefesi olarak dünyadaki nesnelere aslında gerçekten var olmadığını savunur.

Varlığın Niceliği Problemi

Monizm (Tekçilik): Var olan her şey tek bir gerçeklikten, ögeden oluşur. Örneğin; Thales, tüm varlıkların temelinde "su" olduğunu söyler.

Düalizm (İkicilik): Varlık birbirine indirgenemeyen iki ayrı ögeden oluşur. Temsilcisi Descartes'e göre varlığın temelinde iki ayrı töz olarak madde (beden) ve idea (ruh) bulunmaktadır.

Plüralizm (Çokçuluk): Varlığın açıklanmasını birden çok ilkeyle açıklayan akımdır. Bu görüş varlığın temelinde ikiden fazla tözün olduğunu savunur. Örneğin; Empedokles varlığın su, ateş, toprak ve havadan oluştuğunu söylemektedir.

Varlığın Var Olduğunu Savunanlar

Realizm (Gerçekçilik): Varlığın var olduğunu ve insan zihninden bağımsız olduğunu savunan akımdır. Gerçeğin düşünceden önce geldiğini yani var olduğunu savunur.

Varlığı İdea (Düşünce) Olarak Kabul Edenler

Platon (MÖ 427-342): Varlığı insan zihninden bağımsız olarak kabul etmekle realist, bu varlığın idea cinsinden olduğunu kabul etmekle idealisttir. Platon varlık anlayışını idealar kuramıyla açıklar. Ona göre iki ayrı evren vardır: İdealar ve nesnelere (duyular, görünüşler, fenomenler) evreni.

Aristoteles (MÖ 384-322): Aristoteles'e göre tüm varlıklar iki ögeden oluşur; madde ve form (idea). Mesela; insanın maddesi beden, formu ruhtur. Gerçekte var olan formdur. Platon'dan farklı olarak "formları" varlığın dışında (ayrı bir evrende) değil, varlığın özü (varlıkla birlikte) olarak kabul etmiştir. Form maddenin özüdür, biçimidir.

Farabi (870-950): Varlığı, zorunlu ve mümkün varlık diye ikiye ayırır. Farabi'ye göre varlığın başında zorunlu varlık (Vacibül-Vücut) vardır. Zorunlu varlık; mutlak akıldır, ideadır yani Tanrı'dır. O, tüm varlıkların var olma nedenidir.

Hegel (1770-1831): İdea olarak kabul ettiği şeye eist (Mutlak akıl, Mutlak Ruh) der. Varlık, mutlak ruhun kendi kendini aşması, amaca doğru ilerlemesi ve kendi bilincine, özgürlüğüne varmasıyla oluşur.

- 1.
- ◆ Demokritos'a göre her şeyi oluşturan atomlardır. Atomların öncesi ve sonrası yoktur. Evrenin düzeni bu atomlara bağlıdır.
 - ◆ K. Marks'a göre madde hareket halindedir. Öyle ki madde olmadan hareket, hareket olmadan da madde olmaz.

Buna göre bu iki düşünürün yaklaşımlarından aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Madde ancak maddeyle açıklanabilir.
- B) Evrenin yapılanmasında atomlar etkilidir.
- C) Madde olmadan hareket de imkansızdır.
- D) Maddenin belli bir sonu yoktur.
- E) Maddesel hareketi belirleyen bilinçtir.

2. İnsanlar için en önemli şey nedir? Canları mı, sevdikleri mi, vatanları ya da bayrakları mı? Yoksa burada söylemediğimiz başka birçok kişisel değer mi? İnsan en değerli varlığı olan canını bunlar uğruna feda edebilmekte ama uğruna can feda edilen sevgi, aşk, vatanseverlik, kut-sallık, şehitlik somut ve görülen varlıklar mıdır? Onların görülmemeleri, onlara dokunulamaması onların var olmadıklarını mı gösterir? Eğer onlar görünmediği için yoksa bu kadar insan onların varlığı ve devamı için nasıl canlarını tereddütsüz verebilmektedir. O halde bence onlar var ve aslında çok gerçekler ama sadece havanın içindeki oksijeni görmediğimiz ama onunla yaşadığımız gibi onların varlığını biliyoruz ve kesin olarak inanıyoruz.

Parçadan varlıkla ilgi aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Sürekli değişen bir yapıda olduğuna
- B) İkili bir yapısının olduğuna
- C) Yalnız düşünceden ibaret olduğuna
- D) Yalnız maddeden ibaret olmadığına
- E) Sabit ve değişmez bir yapıda olduğuna

3. Filozof soru sormaya, araştırmaya rastgele başlamaz. Felsefi konular birbiriyle bağlantılı olduğu için bir filozof problem çözmeye ve özgün yaklaşımını ortaya koymaya önce varlık alanından başlar. Varlık problemine verilen cevaplar kişinin bilgi, ahlak, sanat problemlerine vereceği cevaplara da temel teşkil eder. Üretilen tüm düşüncelerin de bu şekilde sistemli, düzenli ve birbiriyle tutarlı olması sağlanmış olur. Aksi halde filozofun varlık düşüncesiyle diğer düşünceleri arasında bir tutarlılık olmazsa çelişki ve saçmalık ortaya çıkar.

Bu parçada felsefi düşüncenin hangi alanda başladığı anlatılmaktadır?

- A) Bilgi felsefesi
- B) Ahlak felsefesi
- C) Bilim felsefesi
- D) Varlık felsefesi
- E) Metafizik

4. Aristoteles'e göre, tabiatta son olan büyük bir sebebin bulunması zorunludur. Yani tabiattaki tüm oluşumları ilk defa harekete geçiren bir sebebin bulunması zorunludur. Bu hareketi meydana getiren güç sadece hareketi başlatan değil, aynı zamanda hareketi yaratandır.

Buna göre Aristoteles'in varlık konusunda aşağıdakilerden hangisini savunduğu söylenemez?

- A) Tabiattaki oluşumları başlatan sebep zorunludur.
- B) Hareketi başlatan gücü, hareketi yaratandan bağımsız düşünmek imkansızdır.
- C) Hareketi başlatan güç, hareketin kaynağıdır.
- D) Evrendeki oluşumlar belli bir hareketi içinde barındırır.
- E) Mekanik oluşumlar yine maddenin bir ürünüdür.

ÜNİTE

BİLGİ FELSEFESİ - BİLİM FELSEFESİ

BİLGİ TÜRLERİ

BİLİM FELSEFESİNİN
KONUSU VE
PROBLEMLERİ

BİLİME FARKLI
YAKLAŞIMLAR

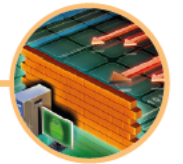
BİLGİ FELSEFESİNİN
TANIMI VE KONUSU

BİLGİ FELSEFESİNİN
TEMEL PROBLEMİ

BİLİM FELSEFESİNİN
TEMEL SORULARI

BİLGİ FELSEFESİNİN TANIMI VE KONUSU

- ➔ Özne (su,je) ile nesne (ob,je) arasında kurulan ilişki sonucu ortaya çıkan ürüne bilgi denir.
- ➔ Bilgi felsefesi şu sorulara cevap arar:
 - ⇒ Bilgi nedir?
 - ⇒ Bilginin değeri nedir?
 - ⇒ Bilginin kaynağı nedir?
 - ⇒ Bilginin yöntemi nedir?
 - ⇒ Bilginin sınırları nedir?
 - ⇒ Doğru bilginin kaynağı nedir?
 - ⇒ Doğru bilgi mümkün mü?
 - ⇒ Bilginin sınırları nedir?
 - ⇒ Analitik felsefe nedir?

BİLGİ TÜRLERİ

Gündelik Bilgi: İnsanların gündelik hayatında sıradan deneyimleri sonucunda elde ettikleri sıradan bilgidir.

Teknik Bilgi: Teknik, doğadaki nesnelere insanlara yararlı araç-gereç haline getirme etkinliğidir.

Sanat Bilgisi: Sanatçının, yaratıcı hayal gücü ile nesnelere yönelip, onları farklı biçimde yorumlamasıyla oluşan bilgidir.

Dini Bilgi: Tanrıyı ve Tanrıyla ilişkisi olan evreni açıklamaya çalışan bilgi türüdür.

Felsefi Bilgi: İnsanın varlık, bilgi ve değerler hakkında eleştirel bir düşünceyle insanın aklıyla ortaya koyduğu genel düşüncelere dayanan bir bilgidir.

Bilimsel Bilgi: Bilimsel yöntem ve usullerle doğrulanmasının mümkün olduğu en güvenilir bilgidir. Olguları, toplumu ve insanı araştırma konusu yapar.

BİLGİ FELSEFESİNİN TEMEL KAVRAMLARI

Gerçeklik

Düşünceden bağımsız olarak var olan bir durum, olgu veya nesnedir. Gerçeklik, varlığın bir özelliği veya var oluş tarzıdır. Mesela; taşın sertliği.

Temellendirme

Ortaya atılan bir düşünce, iddia veya bilgi için dayanak, temel bulma işlemidir. Yani onu ispatlama, kanıtlama işlemidir.

Bilgi

Su,je ile ob,je arasında kurulan bilinçli ilişki sonucu ortaya çıkan üründür.

Doğruluk

Bir yargının gerçeklikle uyuşmasıdır. Yani bilginin nesnesi ile örtüşmesidir.

BİLGİ FELSEFESİNİN TEMEL PROBLEMİ

Doğru Bilginin Mümkün Olmadığını Savunanlar

Septizm: Doğru bilginin mümkün olmadığını savunan görüşe Septisizm (şüphencilik) denir. İlk septik görüşleri Herakleitos, Parmenides, Eleali Zenon Empedokles ve Demokritos'ta görmekteyiz. Daha sonra MÖ 5.yy'da Sofistler sistemli bir şekilde septisizm görüşleri bildirmiştir.

1. Bilimin amacı günlük yaşamda insanlara kolaylık sağlamak değil, sadece bilgi üretmektir. Ama biz bilimin sonuçlarından günlük yaşantımızda yararlanırız. Bunu sağlayan teknik bilgidir. Teknik bilgi bilimden pratik alanda yararlanmayı sağlar. Teknik bilgi, bilim gibi hiçbir sosyal ve ekonomik sisteme bağlı değildir. Din, dil, ırk ve millet sınır tanımaz. O, tüm insanlığın ortak mirasıdır.

Bu parçada teknik bilginin daha çok hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Evrensel bir çalışmanın ürünüdür.
B) İnsan hayatını kolaylaştırır.
C) Bilimsel bilgi ile sürekli iletişim içindedir.
D) Yaratıcılık ve hayal gücüne dayanır.
E) Yaşantı ve tecrübelerin ürünüdür.

2. Kutsal bir varlığa inanma ihtiyacı, insanın doğal bir ihtiyacıdır. En ilkellerinden en gelişmişlerine kadar her toplumda değişik biçimlerde de olsa bu inancı buluruz. Kutsal değerler üzerinde tartışılmayan ve doğruluğundan şüphe duyulmayan bilgilerle insan, doğa ve Tanrı ilişkisine açıklama getirmeye çalışır. Böylece insanın Tanrı'ya karşı sorumluluklarını yerine getirmesi sağlanır. Onun gösterdiği doğrular kabul edilir ve o doğrultuda davranışta bulunulur. Yine bu bilgiler yolu ile bireyin hem Tanrı ile olan hem diğer insanlarla olan ilişkileri düzenlenmeye çalışılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dini bilginin özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Suje - obje ilişkisi inanç bağıllığı ile kurulmuştur.
B) Mantık kurallarına uygun olduğu için genelgeçer bir bilgidir.
C) Doğruluğundan kuşku duyulmadığı için dogmatiktir.
D) İnsan yaşamının amacına yönelik açıklamalarda bulunur.
E) İnanma ihtiyacı evrensel ve doğal bir ihtiyaçtır.

3. Zeytinyağının yanıcı olup olmadığı "zeytinyağı" ile "yanıcı" sözlerinin anlamlarına bakılarak saptanamaz; bunu anlamak için gözlem ya da deneye başvurmak gerekir. Bu özellik bilimi, matematik, mantık, felsefe gibi düşünsel bilgi dallarından ayırır.

Yukarıda bilimsel bilgiyi felsefi bilgiden ayıran hangi özellik üzerinde durulmaktadır?

- A) Bilim olgusaldır. B) Bilim genelleyicidir.
C) Bilim neseldir. D) Bilim mantıksaldır.
E) Bilim eleştiricidir.

4. Bir bilginin doğruluğunun en önemli delili onun mevcut diğer doğruluğu ispat edilmiş bilgilerle uyumu, onlara zıtlık göstermemesidir. Doğru bilgiler birbirine uyan puzzle parçaları gibidir, uyuma olmuyorsa bu parçaların bazılarının doğru olmadığını gösterir.

Bu parçada doğruluğun ölçüsü olarak aşağıdakilerden hangisi savunulmaktadır?

- A) Toplumsal yarar B) Tümel uzlaşım
C) Apaçıklık D) Gerçeğe uygunluk
E) Tutarlılık

5. Pragmatizm, doğruyu tek yanlı olarak yalnızca eylemlerin sonuçları ile değerlendiren ve onlara yalnızca fayda açısından bakan yaklaşımdır.

Buna göre pragmatizm yaklaşımı;

- I. Aklın ilkelerine uygun olan,
II. Problemlere çözüm getiren,
III. Pratikte uygulanabilen,
IV. Gerçekliğe uygunluğu,
V. Uzlaşım sonucu elde edilmesi

bilgilerin hangilerinin doğru olduğunu savunur?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) III, IV ve V

ÜNİTE AHLAK FELSEFESİ

AHLAK FELSEFESİNİN
KONUSU VE
PROBLEMLERİ

EVRENSEL AHLAK
YASASI VAR MIDİR?

GİRİŞ YAYINLARI

AHLAK FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

Felsefede ahlakla ilgili birçok konu üzerinde tartışılmış ve birbirinden farklı görüşler ileri sürülmüştür. Ahlak felsefesinin temel sorunları arasında öne çıkanlar; iyilik ve kötülüğün ölçütü, özgürlük ve sorumluluk ilişkisi ve evrensel bir ahlak yasasının olup olmadığıdır.

İyi ve Kötü

➔ İyi; bireyin yapması gereken, ahlakça değerli olan davranışlardır. Kötü; bireyin yapmaması gereken davranışlardır.

Özgürlük ve Sorumluluk

➔ Özgürlük; bir insanın kendi iradesiyle istediğini yapabilmesi ve karar alabilmesidir. Sorumluluk; bir insanın kendi özgür iradesiyle yaptığı eylemlerin sonuçlarına katlanabilmesi ve sonuçlarını üstlenebilmesidir. Düşünürler özgürlük ve sorumluluk ilişkisi konusunda farklı düşünceler ortaya koymuşlardır.

İndeterminizm (Belirtenemezçilik): Kişinin ahlaki kararlar verip eylemde bulunurken özgür olduğunu, ahlaki seçimlerinin daha önceki fiziksel ve ruhsal olaylar tarafından benimsenmediğini ve insanın aklı sayesinde mutlak bir seçme özgürlüğüne sahip olduğunu öne sürer.

Determinizm (Belirtenimçilik): Determinizme göre; evrende her olayın nedeni vardır.

Fatalizm (Kadercilik): Bu görüş; kişilerin kaderinde olan her şeyin, kişiler onu seçmiş olsun ya da olmasın, onların başına geleceğini savunur. Kişinin geleceği belirlenmiş olduğu için özgür iradede söz edilemez.

Otodeterminizm (Ahlaki Özerklik): Bu görüş; insanın davranışını belirleyen ve yönlendiren birtakım etkiler vardır ancak bu özgürlüğün olmadığı anlamına gelmez.

Ahlaki Eylemin Amacı Nedir?

Aristippos: Ahlaki eylemlerin amacı hazdır. Haz ise mutluluktur. Buradaki haz, bedensel hazdır.

Sokrates: Ahlaki eylemlerin amacı mutluluktur. Mutluluk bilgide temellenen erdemdir. Bgilde sağlam temeli bulan iyi, insanı mutlu eder.

Kant (Ödev ahlakı): Ahlaki eylemlerin amacı, "ödev uygun olmak" tır. Ödev, kişinin hiçbir çıkar gözetmeksizin, iyiyi istemesi (iyi niyetli olması) ve ahlak yasasına uygun davranmasıdır.

Platon: Ahlaki eylemlerin amacı, üstün iyilik olan "İyilik ideası"na ulaşmaktır. Mutluluk iyilik ideasını gerçekleştirmektir.

Aristoteles: Ahlaki eylemlerin amacı erdem ve mutluluktur. Mutluluk, hazları devamlı hale getirmektir. Bu da, orta yolda gitmekle (aşırıktan kaçınmak) mümkündür.

Farabi: Mutluluk aynı zamanda iyidir. En yüksek iyi erdemdir ki, bu da bilgi ile mümkündür. Tanrı'nın bilgisi iyi olan olduğundan bu bilgiye ulaşmak bizi mutluluğa götürecektir.

Epiküros: Ahlaki eylemlerin amacı haz ve mutluluktur. Fakat bu hazlar bedensel hazlar değil ruhsal, zihinsel hazlardır.

J. S. Mill (Utilitarizm): Ahlaki eylemin amacı mutluluk ve mutluluk da yarara bağlıdır. Faydayı, bütün insanlık için olarak algılar.

EVRENSEL AHLAK YASASI VAR MIDIR?

Evrensel Ahlak Yasasının Vartığını Reddedenler

Hedonizm (Hazcılık): Bu yaklaşımın kurucusu Aristippos, temsilcisi Epiküros'tur. Haz bireysel olarak ortaya çıkan bir hoşlanma duygusudur. Herkesin haz alacağı şeyler farklılık gösterir. Bireyin haz duygusu sadece o kişinin eylemleri için geçerlidir ve evrensel bir özellik taşımaz. Bu yüzden herkes için geçerli evrensel ahlak yasası yoktur.

Egoizm (Bencillik): Temsilcisi Thomas Hobbes'tir. Birey "ben sevgisiyle" öncelikle kendisini düşünerek hareket eder. Bunun için insan eylemlerinin amacı bireyin kendi hayatını koruması ve sürdürülebilmesidir. Bireyin eylemlerine, iyi ve kötü diyen yine bireyin kendisidir. Birey daima yararına, çıkarına uygun olanı yapar. Her insanın çıkarı bir olamaz, bu yüzden evrensel ahlak yasası olamaz.

1. Platon'a göre en yüksek iyiye ulaşma görevini yerine getiren insan erdemli insandır. Ruh parçalardan oluşur ve bu parçalar arasındaki uyum da erdem sayesinde gerçekleşir. Platon bu erdemleri bilgelik, cesaret, ölçülülük, adalet olarak sıralar. Platon ahlakı, ruhun bu yapısına bağlı olarak, idealara ulaşma esası üzerine kurulmuştur.

Parçada Platon'un aşağıdaki hangi felsefe sorusuna verdiği cevap yer almaktadır?

- A) Ahlaki eylemin kaynağında akıl mı, vicdan mı vardır?
B) En yüksek iyiye nasıl ulaşılabilir?
C) İnsan eylemlerinde özgür müdür?
D) İnsan kötü eylemlerde bulunarak da mutlu olabilir mi?
E) Sorumlulukla özgürlük arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. Ahlakın önemli ilkelerinden biri de erdemli davranmak kadar yapılan bu iyi davranışları da saklayabilmektir. Çünkü saklamadan ulu orta gösterilen, paylaşılan her iyiliğin derecesi düşer ve bu davranışlara bir şaibe bulaşır. Bu davranışların erdemden mi yoksa toplumdan bir beklenti ile mi yapıldığı birbirine karışır. Bazı bireylerin başka insanların ve kameraların önünde sergiledikleri iyilikleri kameralar olmadan yapmadıkları, hatta tersi davranışlarda bulunabildikleri gözlenmektedir. Dolayısıyla gerçek erdemlilik hem iyilik yapmak hem de bu iyilikleri başka hiçbir şeye alet olmaması için saklayabilmektir.

Parçada anlatılanlar aşağıdakilerin hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Sağ elinin verdiğini sol elin bilmesin.
B) Düşenin dostu olmaz.
C) Yaptığın iyilikler zamanla görevin olur.
D) Balık vermektense balık tutmayı öğret.
E) Eden bulur.

3. Toplumsal yaşamda zengin bir kültür birikimine sahip olarak mutlu yaşamak istiyorsak "tüm insanları bir tek kalıba göre yaşatmak mutluluktur" anlayışından vazgeçirmek gerekir. Öyle olsaydı, Tanrı birçok farklı kişilik ve davranış yaratacağına tüm özellikleri aynı tek bir varlık yaratırdı. O halde Tanrı'nın şanına yakışmayan, bu insanlığa layık görenler kendilerinden utanmalıdır.

Yukarıdaki yaklaşımda aşağıdaki yargılardan hangisi eleştirilmektedir?

- A) Evrensel bir ahlâk yasası
B) İnsanların davranışlarını özgürce belirlemesi
C) Mutluluk için bir ahlâk yasasının zorunlu olması
D) Her insanın kendi kişilik yapısına göre davranması
E) Her insanın temel haklarının, bir yasaya kurban edilmemesi

4.

- ◆ Bakunin'e göre insan üzerindeki tüm kısıtlamalar kaldırılmalı, otoritesiz bir toplum düzeni kurulmalıdır.
- ◆ Stirner ise, kendisinin yönelmesi gereken bir gerçek olmadığını, nasıl ki bitki ve hayvana düşen bir ödev bulunmuyorsa insana düşen bir ödevin de olamayacağını savunmuştur.

Yukarıda görüşleri verilen düşünürlerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahlak yasalarının iyi niyete dayanması gerektiğini söylemeleri
B) Kuralsız bir toplumda anarşinin ve karmaşanın yaşanacağını öne sürmeleri
C) Ahlak kurallarının evrensel olduğunu savunmaları
D) Mutluluğun çileli bir yaşam sürmekle gerçekleşeceğini savunmaları
E) Uyulması gereken bir ahlak yasasının varlığını reddetmeleri

ÜNİTE

DİN FELSEFESİ - SANAT FELSEFESİ

DİN FELSEFESİNİN
KONUSU VE SORULARI

TANRININ VARLIĞININ
PROBLEMİ

SANAT FELSEFESİNİN
KONUSU VE
PROBLEMLERİ

SANATI AÇIKLAYAN
FELSEFİ GÖRÜŞLER

GİRİŞ YAYINLARI

DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE SORULARI

Din Felsefesi Nedir?

Din felsefesi, "dini" konu edinir. Dinin dayandığı temel ilkeleri, dinle ilgili temel kavramları ve Tanrı ile ilgili görüşleri ele alır.

Felsefesinin Temel Sorular

Tanrı var mıdır? Tanrının varlığı kanıtlanabilir mi? Evren kendiliğinden mi var olmuştur? Ruh var mıdır? Ölümden sonra yaşam var mıdır?

TANRININ VARLIĞININ PROBLEMİ

Tanrının Vartığını Kabul Edenler (Teizm)

➔ Teizm, ilahi şeylere veya Tanrı'ya inanmak demektir. Teizm, Tanrının varlığını ve onun evrenin yaratıcısı ve koruyucusu olduğunu savunan anlayıştır.

Monoteizm (Tek Tanrıcılık): Yalnızca tek bir Tanrının var olduğunu savunan görüştür. Mesela; Müslümanlık, Yahudilik, Hristiyanlık.

Politeizm (Çok Tanrıcılık): Birden çok Tanrının var olduğunu savunan görüştür. Mesela; Eski Yunan sitelerinde olduğu gibi (Zeus, Hera, Poseidon vb.).

Deizm (Yaradancılık): Deizm anlayışı iki temele dayanır; ilki Tanrının varlığı akılla bilinebilir, ikincisi evren yaratıldıktan sonra, kendi yasalarına göre işler. Yani Tanrı evrene karışmaz, evrene aşkındır. Temsilcileri; Locke, Rousseau ve Voltaire'dir.

Panteizm (Tüm Yaradancılık): Tanrı ile evreni bir, aynı ve özdeş kılan anlayıştır. Bu anlayışa göre, Tanrının evrenden ayrı ve bağımsız bir varlığı yoktur. Aksine Tanrı doğada, nesnelere ve her şeyde vardır. Her şey Tanrıdır. Tanrı evrenin kendisidir. Evrende var olan her şey aslında bir bütün olarak Tanrı'yı oluşturur. Temsilcileri Plotinos, Bruno ve Spinoza'dır.

Panenteizm (Diyalektik Tanrıcılık): Her şey Tanrıdadır ve Tanrı ile evren bir değildir. Bu anlayışa "Çift kutuplu Tanrı anlayışı" denir. Tanrı'yı soyut, mutlak ve değişmez gibi yönleriyle evrenin üstünde (aşkın); somut, görel ve değişen yönleriyle de evrenin içinde (içkin) görür. Temsilcileri Whitehead, Hegel, İbn-ül Arabi.

Tanrının Vartığını Reddedenler (Ateizm)

➔ Tanrının varlığını inkâr eden görüşe Ateizm denir. Ateizm, tüm dinlere, inançlara karşı çıkar. Ateizm, doğaüstü gücün varlığını reddeder. Bu anlayışın temelinde materyalizm (maddecilik) düşüncesi yatar. Temsilcileri K. Marx, Leibniz, La Mettrie, Holbach, Nietzsche ve J. P. Sartre'dir.

Tanrının Vartığının Bilinemeyeceğini Savunanlar (Agnostisizm)

➔ Tanrının varlığının veya yokluğunun bilinemeyeceğini savunan görüştür. Bu anlayışa göre, biz Tanrının varlığını veya yokluğunu ispatlayamayız. Bu yüzden Tanrı vardır veya yoktur diyemeyiz. Temsilcileri Protagoras, Huxley, H. Spencer ve Pascal'dır.

SANAT FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- ➔ Sanat, insanın güzellik karşısında duyduğu hayranlık ve heyecanın yaratıcı tekniklerle dışavurumudur.
- ➔ Sanat, birçok insan etkinliklerinden çok daha hızlı bir değişim içindedir. Sanat akımları bunun en iyi göstergesidir.
- ➔ Bazı sanatçıların yaşamlarının değişik dönemlerinde farklı tarzda ürünler verdiği de görülmektedir.

- ➔ Sanatta tüm duygu ve düşünce, inanç ve hayaller bir form kazanır. Sanatçı kendine has bakış açısıyla insanı, dünyayı ve evreni yorumlar. Bu yorumlama, teknik bir hünerle birleşerek sanatsal ürün oluşturur.
- ➔ Sanat felsefesinde sanatın anlamı, sanat eserlerinin özellikleri ve sanatta güzelin ne anlama geldiği gibi felsefi problemler bulunur.

1. Her şeyden önce felsefe ile teolojyi birbirinden ayırmak gerekir. Felsefe, akıl yoluyla varılan bir tür doğa bilgisidir. Teoloji ise imanla evreni tanımayı amaç edinmiştir. Doğayı öğrenmek, günlük yaşantılarda ondan yararlanmak anlamına geldiği halde, teoloji sadece ruhun kurtuluşu ile ilgilenmektedir. Onun için felsefe, doğanın sırlarına yönelmiş bir araştırma olarak teolojinin baskısından kendini kurtarmalıdır.

Campenalla'ya ait olan bu parçaya göre aşağıdaki-lerden hangisi teolojyi felsefeden ayıran bir nitelik değildir?

- A) Akıl ve algıların verilerine dayanıyor olması
B) Metafizik âleme, iman ve inançla yönelmesi
C) Duyular ile elde edilen doğa bilgisinin dışında yer alması
D) İnsan ruhunun kurtuluş sorunları ile ilgileniyor olması
E) Duyular evreninin dışında bir dünyaya yönelik olması

2. Tarih boyunca edindiğimiz bilgiler ve kendi deneyimlerimiz de gösteriyor ki evrende insandan başka bilinçli varlık yoktur. Söz gelimi güneşin, ayın, yıldızların, dünyanın, ağacın, atomların ve elektronların bilinçli oldukları söylenemez. Fakat hepsinin çok bilinçli hareket ettikleri görülmektedir. Evrendeki en küçük yapıcı parçacıktan en büyük sistemlere kadar her şey nihayetinde yaşamın var olmasını sağlayacak şekilde bir amaca ve plana göre işlemesi, bunun arkasında bir bilincin olduğunu göstermektedir.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Evren sonsuz bir var oluştur.
B) Evren tesadüf sonucu oluşmuştur.
C) Evrenin ne bir başlangıcı ne de bir sonu vardır.
D) Evren mükemmel ve akıllı bir tasarımın ürünüdür.
E) Evrenin nasıl var olduğu kesin olarak kanıtlanamaz.

3. I. Diplomatiktir.
II. Eleştireldir.
III. İman edilir.
IV. Tarafsızdır.
V. Akılcıdır.

Yukarıda verilen özelliklerin hangileri din felsefesi için geçerlidir?

- A) I ve III
B) I, II ve III
C) II ve IV
D) II, IV ve V
E) III ve IV

4. Tek tanrılı ilahi dinlerde ayrıntıları ile anlatılmış bir kavramdır. Bu kavram dünyadaki sosyal adaletin sağlanmasında, güçlünün zayıfı ezmemesinde, insanların birbirinin haklarına saygılı olmasında önemli bir yer tutar. Bazen de dünyadaki hak ve adalet mücadelesinden vazgeçilmesine gerekçe oluşturur. İlahi bir hesaplaşma mahkemesi ve yeri olarak görülür.

Parçada din felsefesinin hangi kavramı anlatılmaktadır?

- A) Tanrının birliği
B) İbadet
C) Ahiret
D) Kutsal kitap
E) Sevap-günah

5. Descartes Tanrı'nın var olduğunu öne sürmüştür. Bu düşüncesini de temellendirirken insan aklında sonsuzluk ve mükemmellik kavramlarının olduğunu kişinin kendisinin bu kavramları üretebilecek bir tecrübesinin veya doğal hayatta bir gözleminin olmadığını söylemiştir. O halde "Bu kavramları bizim aklımıza sonsuz ve mükemmel olan Tanrı doğuştan koymuştur." diyen düşünür, buradan Tanrı'nın varlığına ulaşmıştır.

Descartes'in bu düşüncesi Tanrı'nın varlığı ile ilgili hangi delile dayanmaktadır?

- A) Ontolojik kanıt
B) Kozmolojik kanıt
C) Düzen kanıtı
D) Ahlaki kanıt
E) Dini tecrübe kanıtı

ÜNİTE SİYASET FELSEFESİ

SİYASET FELSEFESİNİN
KONUSU VE
PROBLEMLERİ

DEVLET NASIL ORTAYA
ÇIKMIŞTIR?

İDEAL DÜZENİN İMKANI
PROBLEMİ

ÜTOPYALAR

GİRİŞ YAYINLARI

SİYASET FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

Siyaset, yönetmek ve idare etmek anlamına gelmektedir. Siyaset felsefesi; devleti, siyasal otoriteyi, siyasal otoritenin (iktidarın) kaynağını, kullanım biçimini, devlet-birey ilişkisini ele alan felsefe disiplini.

Adalet: Herkese hak ettiğini vermektir.

İktidar: Bir toplumda halkı yönetme gücüne sahip olan kişi ya da kişilerdir.

Sivil toplum: Devlet kurumlarının dışında kendini yönlendirebilen, hak ve özgürlüklerini savunabilen özgür ve özerk vatandaşlardan oluşur.

Devlet: Siyasi sınırları tespit edilmiş belirli bir toprak parçası üzerinde egemenliğe sahip en büyük siyasi kurumdur.

Yönetim: İktidarı elinde bulunduran kişi ya da grupların toplumu idare etmesidir.

Mesruiyet: İktidarı elinde bulunduranların, yönetme gücünü yasalara uygun olarak sürdürmeleridir. Bir eylemin yazılı yasaya, hukuka uygunluğudur.

Egemenlik: Devletin, iktidar gücünü hiçbir iç veya dış baskı olmadan kullanmasıdır.

Hak: Bireyin başka bireylerden veya kurumlardan isteyebileceği, talepte bulunabileceği her şeydir.

Hukuk: Gerek bireyler arası ilişkileri gerekse bireyin devlet ile olan ilişkilerini düzenleyen, yaptırım gücünü devletten alan yazılı kurallar sistemidir.

Yasa: Bireyin toplumdaki davranışlarını düzenleyen, emir niteliği taşıyan yazılı hukuk kurallarıdır.

İnsan Hakları: İnsanın doğuştan sahip olduğu dokunulamaz, vazgeçilemez haklarıdır.

Bürokrasi: Devletin, yasalarla belirlenmiş görevlerini yerine getiren memurların oluşturduğu hiyerarşik (kademeli) yapılanmadır.

Demokrasi: İnsan hak ve özgürlüklerinin anayasa ile güvence altına alındığı; katılıma, çoğulculuğa ve hukukun üstünlüğüne dayalı yönetim anlayışıdır.

Laiklik: Din işlerini devlet işlerinin dışında tutan yönetim anlayışıdır. Devletin bütün dinlere eşit mesafede olması ve inanç hürriyetinin güvence altına alınmasıdır.

İktidarın Kaynağı ve Mesruiyetin Ölçütü Nedir?

- ➔ İktidarın meşruiyet sorunu, iktidarın kaynağıyla yakından ilgilidir. Çünkü her iktidar kendi kaynağının ilkelerine, dayanaklarına bağlı kaldığı sürece meşru sayılabilir.
- ➔ İktidar kaynağını "insanın doğasından" alır.
- ➔ İktidar, toplumun içten ve dıştan gelebilecek tehlikelere karşı korunma ihtiyacından doğar.
- ➔ İnsanları koruma, temel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılama, ahlaki olarak olgunlaşma ve erdemli insanlar yetiştirme gibi işlevleri yerine getiren iktidar meşru sayılır.
 - ⇒ Önemli temsilcileri; Platon, Aristoteles, Farabi ve İbn-i Haldun'dur.
- ➔ İktidarın kaynağı "Tanrı"dır. Devlet, Tanrının istediği bir kurumdur. İktidar sahipleri Tanrının yeryüzündeki temsilcileridir. İktidar, toplumu Tanrının koyduğu bu yasalara uygun şekilde yönettiği sürece meşrudur.
 - ⇒ Önemli temsilcisi St. Augustinus'tur.
- ➔ İktidar kaynağını "toplumdaki bireylerin birlikte yaşama isteğinin bir sözleşmeye dayalı olarak ortaya koymasından" alır. Yani devlet ortak iradenin (sözleşmenin) bir ürünüdür.
- ➔ İktidar, ortak iradenin isteği sayılan şeyleri gerçekleştirilmesiyle meşru sayılır. Hobbes'e göre, insan doğal durumunda kendi varlığını tehdit eder.
- ➔ İnsanlar birbirlerinden korktukları için bir araya gelerek birtakım haklarını kullanma yetkilerini üstün güce yani devlete devretmişlerdir.
- ➔ Devlet var olmazsa insanlar birbirlerine zarar verirler. Yani devlet, insanların zorunlu olarak bir arada yaşama isteğinden doğmuştur.
 - ⇒ Önemli temsilcileri T.Hobbes, J.Locke ve J.J.Rousseau'dur.

1. Bir ülkedeki var olan olaylar siyaset biliminin konusudur. Yani seçimlerin ne zaman yapılacağı, oylamanın usulü, seçim barajları gibi konular mevcut anayasa ve yasalarda kayıt altına alınmıştır. Bunların konuşulacak, tartışılacak felsefi bir yönü yoktur. Ancak adil bir seçimin ve yönetimin nasıl olması gerektiği, halk iradesinin en iyi şekilde seçimlere nasıl yansıtılabileceği ise siyaset biliminin değil, siyaset felsefesinin cevap vereceği bir konudur.

Parçaya göre siyaset bilimi ve siyaset felsefesi ayrımı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Siyasi konular kim tarafından ele alınırsa o disipline göre isimlendirilir.
B) Siyasi konularla ilgili var olan durumlar bilimin, olması gerekenler felsefenin konusudur.
C) Devletin kuruluşuna ait konular bilimin, işleyişine ait konular felsefenindir.
D) Geçmiş dönemlerde var olan devletler bilimin, bugün var olan devletler felsefenin konusudur.
E) Devletle ilgili somut konular felsefenin, soyut konular bilimin alanına girer.

2. İktidarı ele geçiren veya bu yetkiyi kullanan insanların bu gücü usulüne uygun, hukuki olarak elde etmeleri esastır. İster seçimli, ister seçimsiz olsun iktidar zaman zaman kanunsuz ve hukuka aykırı olarak ele geçirilebilir. Bu durumda iktidarın varlığı ve tüm icraatları hukuksuz ve kanunsuz kabul edilir. Böyle bir yönetim ya en kısa sürede varlığını hukuka uygun hale getirmeli ya da iktidarı hukuka uygun bir şekilde hak eden yönetime teslim etmelidir.

Parçada devletle ilgili hangi kavram anlatılmaktadır?

- A) Meşruiyet
B) Bürokrasi
C) Demokrasi
D) Sivil toplum
E) Egemenlik

3. İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur. Falan kimse kendini başkalarının efendisi sanır ama böyle sanması, onlardan daha da köle olmasına engel değildir. Bu değişme nasıl olmuş? Bilmiyorum. Bunu yasallaştıran nedir? İşte bu soruya karşılık verebilirim sanıyorum. Sadece kaba gücü ve bu güçten çıkan sonucu düşünmüş olsaydım şöyle derdim: Bir ulus boyun eğmeye zorlanır da boyun eğerse iyi eder. Boyunduruğunu silkip atabilecek olur da atarsa daha iyi eder. Çünkü özgürlüğünü kendisinden hangi hakka dayanarak almışlarsa yine o hakka dayanarak geri almasında ya bu davranışı haklıdır ya da özgürlüğünün elinden alınması haksızdır. Ama toplum düzeni bütün öbür hakların temeli olan kutsal bir haktır. Bununla birlikte hiç de doğadan gelme değildir, sözleşmelere dayanmaktadır.

J.J. Rousseau bu parçada siyaset felsefesinin hangi temel problemine cevap vermektedir?

- A) Devletin temel ilkesi ne olmalıdır?
B) İdeal bir devlette birey devlet ilişkileri nasıldır?
C) İdeal bir devlet mümkün müdür?
D) Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir?
E) İktidarın kaynağı nedir?

4. İktidarı kullanan bir yönetici, iktidarı elde etme, kullanma ve yönetim işlerini yaparken kendi kişisel zekâsı, yetenekleri ve becerilerine dayanarak yapıyor olabilir. Burada iktidar, kanun ve yerleşik kurallara, geleneklere bağlı değil de kişinin özelliklerine bağlı olarak yaşıyor demektir. Tarihe baktığımızda büyük devlet adamlarının asker ve yöneticilerin birçoğunun bu tarzda bir liderliğe sahip olduğunu görürüz. Bu tarz yöneticileri incelediğimizde iktidarda oldukları dönemde güçlü bir otorite sergilemelerine rağmen iktidarlarının bir şekilde sona ermesinden sonra büyük bir siyasi boşluk ve karışıklık döneminin yaşandığını görüyoruz.

Parçada anlatılan hangi liderlik anlayışıdır?

- A) Geleneksel liderlik
B) Karizmatik liderlik
C) Teokratik liderlik
D) Demokratik liderlik
E) Monarşik liderlik

ÜNİTE
FELSEFİ OKUMA
VE YAZMA

FELSEFİ OKUMA VE YAZMA

GİRİŞ YAYINLARI

FELSEFİ OKUMA VE YAZMA

- Felsefe uğraşısı, kişinin herhangi bir konuda fikir ve düşüncelerini kendi için açık kılmasıyla başlar. Bu açık kılmayla sorun bilincini oluşturur, yani refleksiyon yapmanın düşüncelerini ne denli geliştirdiğini kavrar.
- Bir fikrin anlaşılması, değerlendirilmesi, felsefi bir içerik kazandırılması, yeni bir fikrin oluşturulması veya yeniden kurgulanması gibi temel aşamalar "felsefe yapmak" olarak değerlendirilebilir.
- Felsefe yapmanın en etkili yolu, felsefi okuryazarlık becerisini geliştirmektir.
- Felsefi okuryazarlık; felsefenin temel terim ve bakış açılarıyla ilgili yeterli donanımı gerektirir.
- Felsefe okuru olmak, metinleri felsefi bir ilgiyle anlamaya yönelmekle başlar.
- Öncelikle metinde işlenen problem veya problemlerin ne olduğu, hangi kavram ve terimlerin geçtiği, bunların metin bağlamında hangi anlamlarda kullanıldığı araştırılır.

- Daha sonra problemi geliştiren fikir, argüman, eleştiri ve bunlar arasındaki geçişler belirlenir.
- Metnin örgüsündeki temel anlam, çoğunlukla onu okuyanın bakış açısıyla yeniden yorumlanır ve değerlendirilir.
- Felsefe metinlerinin okunma biçimi çoğul okumaya izin verir. Yani her okuyucu için hatta aynı okuyucu için bile farklı açılardan okunup yorumlanabilir.
- Bu açıdan felsefi okurluk, aynı zamanda felsefi yazarlığın ilk adımıdır.
- Felsefi metin yazmaya girişmek için sadece okumak yetmez, okunanlar üzerinde kişisel görüş geliştirmiş olmak da gerektirir.
- Felsefi metin yazımı sırasında ifadelerin tutarlı, özgün ve sistematik olmasına özen gösterilmelidir.
- Yazıyla insan, metin okumada edindiği bilgi ve deneyimlerini bütüncül bir şekilde görünür hâle getirir.

Felsefi Metin Analizi

- Herhangi bir ifadenin belirli bir düzen içinde yazılı olarak somutlaşmış hâline metin denir.
- Felsefi metin, filozofun bir sorun hakkındaki fikri doğrultusunda oluşur. Filozof, o sorun üzerindeki sorgulama ve akıl yürütmeleriyle metnini adım adım örer.
- Felsefi metin, pek çok kurucu öğeden oluşur. Problem, kavram, iddia, karşı iddia, gerekçe, açıklama ve eleştiriler bunlar arasında öne çıkanlardır.
- Felsefi metnin öğelerinin kendi içinde tutarlı bir yapı sergilemesi beklenir.
- Felsefi metin analizi, genel olarak o metni oluşturan öğeleri ayrıştırma ve aralarındaki ilişkileri ortaya koyma işlemidir.
- Analiz yapılırken o analizin yol ve yönteminin açıklıkla ifade edilmesi gerekir.
- Ancak hangilerinden yararlanılacağı sınırlanmaz, farklı veya yeni yollar da mümkündür.
- Felsefi metin analizinde öncelikle metnin ana problemi ve bu probleme dair filozofun temel görüşleri tespit edilir ve bunlara dair kullandığı terimler ayrıştırılır.
- Görüş oluşturulurken kullanılan önerme, argüman ve akıl yürütme biçimleri gözetilerek onun tutarlı olup olmadığına bakılır.

Felsefi Deneme Yazma

- Bir fikri ya da argümanı geliştirmenin en düzenli yolu yazmaktır. Yazmak, aynı zamanda düşüncenin kalıcı bir şekilde ifade edilmesini de sağlar.
- Bir konu üzerine oluşturulan düşünce, çeşitli şekillerde ifade edilir. Deneme yazıları bu türlerden biridir.
- Deneme yazılarında konu hakkındaki görüş, özgür biçimde sunulur ayrıca alanlara göre değişik şekillerde de yazılır. Bu, alanların kendi niteliğiyle ilgili bir durumdur. Bunlardan biri olan felsefi denemeyi diğerlerinden ayıran özellikler vardır.
- Felsefi deneme; sorgulayıcı, tutarlı ve sistemli bir yol izler. İleri sürülen görüşler temellendirilir ve mantıksal olarak ikna edicidir.
- Felsefi denemelerde kavramlara bilinen anlamlarının dışında yeni anlamlar da yüklenebilir ama bu anlamlar yazı içinde açıklanmalıdır.
- Bu durum, felsefi deneme yazarının ileri sürdüğü görüş veya görüşlerini mantıksal açıdan ispatlaması için önemlidir. Bu açıdan edebi denemelerle de karıştırılmaması gerekir.
- Edebi denemelerde yazar, kavramları mecaz anlamlarıyla kullanabilir ve ileri sürdüğü görüşünü kanıtlama zorunluluğu taşımaz.

1 ve 2. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Nermi Uygur “Yaşama Felsefesi” adlı kitabının girişinde insan hakkında şunları söyler: “İnsan yaşar. Bitkiler, hayvanlara yalnızca canlıdır. İnsan niçin, neye göre, nasıl yaşayacağını araştıran bir varlıktır.” İşte insanın neye göre, nasıl yaşayacağını araştırmayı, aynı zamanda bu dünyadaki varoluşunu anlamlandırma çabasını da kapsamaktadır. Çünkü insan yalnızca yaşamayı ve hayatta olmayı istemez, yaşamasının anlamını ve değerini de bilmek, anlamak ister. İnsan yaşamının bir anlamı, ereği olması gerektiğini düşünür ve bunu belirlemek ister. İşte bu noktada insanın yönelimi, onun felsefe yapmaya yakınlaştığı noktalardan biridir. Bu nedenle felsefenin, felsefi düşüncenin, doğrudan insanın yaşamından kaynaklandığı ve yaşamının kendisinden çıkan bu düşünme tarzının yine insanın kendisine ve yaşamına yöneldiğini söylemek mümkündür. Felsefenin peşinden gittiği sorular, çeşitli yönleriyle insanı, insanın kültürünü ve insanın içinde yaşadığı doğayı konu edinen sorulardır.

1. Parçada felsefenin hangi işlevi anlatılmaktadır?

- A) Ürettiği düşünceler ve sorduğu sorularla bilimlere yol gösterdiği
- B) Soyut kavramlar üzerine düşünerek insan zihnini geliştirdiği
- C) İnsanın hayatını anlamlandırmasına yardımcı olduğu
- D) Doğanın ve kültürün içindeki olayların aydınlatılmasına yardımcı olduğu
- E) İnsana daha mutlu ve huzurlu yaşamının yollarını gösterdiği

2. Parçada anlatılanlara göre aşağıdaki sorulardan hangisi insan yaşamı kapsamında sorulacak sorular biri değildir?

- A) İnsan yaşamının temel amacı nedir?
- B) İnsan kalıcı bir mutluluğu nasıl elde edebilir?
- C) Ölüm ötesi bir yaşam var mıdır?
- D) Her canlı solunum yapmakta mıdır?
- E) İnsanlar için ideal bir yönetim mümkün müdür?

3 ve 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Filozofların gündelik anlamlarından arındırarak kullandıkları sözcükler, yeni anlamlarını bu filozofların düşünsel etkinliğinin bütününe bağlı olarak kazanırlar. Örneğin Spinoza panteist ve belirlenimci öğretisinin iç mantığından yola çıkarak kendi özgürlük tanımını ortaya koymuştur. Yalnız Spinoza'nın sözünü ettiği özgürlük kavramı, gündelik dilde daha çok “zorunluluk” ya da “belirlenmişlik” dediğimiz şeyleri karşılar. Onun özgürlük kavramına getirdiği bu yepyeni tanımlama da akılcılık ile mistisizmin yan yana durduğu felsefesinin dar bir aynasıdır, denebilir. Felsefe dilinde çoğu zaman kesin bir anlam kazanamayan bazı sözcükler, tarihin farklı dönemlerinde de farklı yorumlanmıştır. Özellikle Hobbes'ın da bir temsilcisi sayılabileceği “Aydınlanma Felsefesi” bu belirsizliği aşmayı, sözcüklere felsefe dilindeki anlamlarına kesinlik kazandırmayı amaçlamıştır.

3. Spinoza felsefesi açısından kavramlar ve filozoflar arasında ilişki nasıl açıklanır?

- A) Filozoflar kavramların anasıdır.
- B) Her kavram çağının aynasıdır.
- C) Kavramların anlam arayışı hiç bitmez.
- D) Felsefede kavramlar çelişmemelidir.
- E) Filozof bir kavramı hep aynı anlamda kullanmalıdır.

4. Hobbes'ın kavramlarla ilgili gördüğü sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kavramların terimlerle eşleşmemesi
- B) Kavramların çokluğu
- C) Kavramların tümelliği
- D) Kavramların anlamlarındaki belirsizlik
- E) Kavramların yetersizliği

ÜNİTE

**MÖ 6. YÜZYIL -
MS 2. YÜZYIL
FELSEFESİ**

MÖ 6. YÜZYIL -
MS 2. YÜZYIL
FELSEFESİNİN AYIRICI
NİTELİKLERİ

İLK ÇAĞ FELSEFESİ

SOKRATES VE
SOFİSTLERİN BİLGİ VE
AHLAK ANLAYIŞLARI

GİRİŞ YAYINLARI

İLK ÇAĞ FELSEFESİ

- MÖ 700'lü yıllarda başlayıp, MS 300 yıllarına kadar devam eden bir dönemdir.
- İlk Çağ felsefesi; kendinden sonraki dönemler için varlık, bilgi, ahlak görüşü ile temel oluşturduğu için temel felsefe adını da alır.
- Antik Yunan ve Roma kültürlerinde süregelen felsefe eğilimlerinden ve öğretilerinden oluşur.

Doğa Felsefesi

MÖ 7. yüzyılda başlayıp, MS 5. yüzyıla kadar devam etmiştir.

Doğa Felsefesinin Temel Özellikleri

- "Evrenin ilk unsuru, ilk ana maddesi (arkhe) nedir?" sorusuna yanıt aramışlardır.
- Doğada meydana gelen çok ve çeşitli olayları tek bir temele bağlama denemesi yapmışlardır.
- Hepsinin ortak yönü; ilk ögeyi/unsuru/ana maddeyi aramış olmalarıdır.
- Araştırmalarında akıl, deney, gözleme dayanmışlar, gelenek ve göreneklerden bağımsız hareket etmişlerdir.

MÖ 6. YÜZYIL - MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

- Doğanın insan için ihtiyaçları açısından bilinip tanınma gerekliliği felsefeden de önce vardır.
- İnsanların yaşamlarını sürdürmeleri, ihtiyaçlarını karşılamaları, güven içinde yaşamaları doğanın tanınmasına yönelik bilgiler oluşturulmasını sağlamıştır.
- Pratik amacın dışına çıkıp sadece anlamak ve merak gidermek için doğaya yönelmek hem bilim hem de felsefenin önemli bir işlevidir ve teorik olana geçişi sağlamıştır.
- MÖ 6. yüzyıl, felsefenin ortaya çıkışının belirginleştiği dönemdir.
- İlk dönem filozoflarının olup biteni doğa ile açıklama girişimleri, onların doğa filozofları olarak adlandırılmasını sağlamıştır.
- Dünyanın ve bütün varlıkların ortaya çıkış nedenini sorgulayan düşünürler, mistik açıklamalardan kopmamakla birlikte arayışlarını doğaya yöneltmiştir.
- Mitolojik açıklamalarla yetinmeyen düşünürler, belirli bir neden-sonuç ilişkisi açıklamayı geliştirmeye çalışmıştır.
- Bu dönem felsefesinin ana problemi, varlığın ilk nedeninin ne olduğudur.
- Varlığın ilk maddesinin ne olduğu; ilk neden, ilke ve arkhe olarak isimlendirilmiştir.
- İlk neden, her şeyin ondan çıktığı ve her şeyin temelini belirleyendir. Bu problem, bir yandan öz (mahiyet) bir yandan da varlığın değişimi tartışmalarına dönüşmüştür.
- Doğa filozoflarından Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Empedokles ve Demokritos varlığın özü tartışmalarında ilk neden anlayışıyla öne çıkmıştır.
- Varlığın değişimi tartışmalarında ise felsefe tarihinin ilk karşıt fikirlerinin sahipleri olan Herakleitos ve Parmenides ve Yunan filozoflarının dışında etkili bir filozof olan Lao Tse'nin görüşleri önemlidir.

İlk Neden ve Değişim Düşünürleri

Anaksimandros: Anaksimandros'a göre ilk neden nicelik olarak sınırsız, nitelik olarak ise belirsiz olmalıdır. Bu da su gibi fiziksel bir madde olamaz. Arkhe; duyuşal olmayan bir varlıktır. Sonsuz olan bu ilk neden apeirondur. Apeiron, bütün varlıkların temelidir. Apeirondan ilk olarak birbirine karşıt olan sıcak ve soğuk ortaya çıkmıştır. Bütün varlıklar da bu iki durumun oluşturduğu zıtlıklardan oluşur.

Thales: Thales ilk neden sorununu ortaya koyan ilk düşünürdür. Thales'e göre evrenin ilk nedeni sudur. Su; varlıkların tümünün nedeni, ilk maddesidir. Tüm varlıklarda suyu bulmak mümkündür. Değişen her şeyde değişmeden varlığını sürdürür. Evrendeki çokluğun temelindeki birliktir. Suyun soğuduğunda buz, ısındığında ise buhar olması suyun tüm varlıklarda farklı biçimlerde var olduğunu gösterir.

Anaksimenes: Anaksimenes, Anaksimandros ve Thales gibi arkhe problemiyle ilgilenmiştir. Arkhe, Anaksimenes'te havadır. Hava, Thales'te olduğu gibi somut ancak Anaksimandros'ta olduğu şekliyle sonsuzluk niteliğindedir. O, "Hava olan ruh, nasıl bedeni ayakta tutuyorsa dünyayı ve evreni de ayakta tutan havadır." demektedir. Hava, yoğunlaşma ve seyrekleşmesiyle diğer varlıkların oluşmasını sağlar.

1. Thales, düşünce tarihinin ilk filozofu olarak kabul edilir. Evrenin arkhesi problemini ilk olarak Thales dile getirmiş ve cevabı da doğadan vermiştir. Kendinden sonraki düşünürler için değişim, birlik ve çokluk gibi tartışma başlıkları açmıştır. Felsefe dışında matematik ve astronomi alanlarında bilgiler ortaya koymuştur. Ona göre evrenin ilk nedeni (arkhesi), sudur. Su; varlıkların tümünün nedeni, ilk maddesidir. Değişen her şeyde değişmeden varlığını sürdürür. Evrendeki çokluğun temelindeki birliktir. Suyun soğuduğunda buz, ısındığında ise buhar olması suyun tüm varlıklarda farklı biçimlerde var olduğunu gösterir.

Parçaya göre Thales ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğayı yine doğaya yönelerek açıklamıştır.
B) Farklı alanlarda da çalışmalar yapmıştır.
C) Evreni açıklarken arkhe kavramını kullanmıştır.
D) Thales'e göre bütün varlıkların özü sudur.
E) Evreni tanrısal bir düşünce ile açıklamıştır.
2. Yunanlıların kendilerinin matematik, astronomi gibi bilim alanlarında Doğu uygarlıklarına neler borçlu olduklarının bilincinde olduklarını göstermektedir. Bu önemli "alışverişlere" Yunanlıların Lidya'dan parayı, Mısır'dan papirüsü, Fenike'den alfabeyi almış oldukları gerçeğini eklersek, Yunanlıların Doğu'ya olan borçlarının büyüklüğünü hesaplayabiliriz. Büyük Doğu uygarlıklarıyla ilişkisi sonucunda elde ettiği bütün bu bilgi, buluş ve görüşlerin Yunanlıya dünyayı tanıma, bilme, dolayısıyla eski tasavvurlarından şüphe etme, onları soruşturma ve yerlerine bu yeni bilgi ve birikimine uygun bir tasavvur oluşturma yönünde büyük bir atılım sağlamış olduğu şüphesizdir.

Parçadan İlk Çağ felsefesi ile ilgili hangi yargıya ulaşılabılır?

- A) Felsefenin ortaya çıkmasında batı toplum ve kültürlerinin katkısı yadsınamaz.
B) Her felsefe bir toplum ve onun özel koşullarına göre ortaya çıkar.
C) Felsefenin doğuşunda önemli olan toplum ve kültür değil düşünürlerin öznelidir.
D) İlk Çağ felsefesi dönemin bilimsel bilgi ve yaklaşımlarına eleştirel yaklaşmıştır.
E) İlk Çağ felsefesinin doğuşunda Eski Çağ medeniyetlerinin katkısı olmuştur.

3. Anaksimandros, hocası Thales gibi evrenin ana maddesinin ne olduğunu sorar. Ona göre arkhe nicelik olarak sınırsız, nitelik olarak ise belirsiz olmalıdır. Bu da su gibi fiziksel bir madde olamaz. Çünkü sınırlı bir varlıktan sınırsız varlıkların türemesi mümkün değildir. Anaksimandros'a göre arkhe; duyusal olmayan bir varlık, soyut bir ilkedir. Sonsuz olan bu ilk neden apeirondur. Apeiron, bütün varlıkların temelidir. Apeirondan ilk olarak birbirine karşıt olan sıcak ve soğuk ortaya çıkmıştır. Bütün varlıklar da bu iki durumun oluşturduğu zıtlıklardan oluşur.

Anaksimandros'a göre "arkhe" hangi özelliği taşımaktadır?

- A) Tüm varlıkların oluşumuna etki edecek şekilde birden çok madde olmalıdır.
B) Tüm varlıkların özünde duyulanabilir bir varlık olmalıdır.
C) Tüm varlıkları, var edebilecek soyut ve sınırsız bir varlık olmalıdır.
D) Tüm varlıkların özündeki arkhe, birbirine zıt ikili bir yapıda olmalıdır.
E) Her varlık türünün kendi özünden en küçük parçasından oluşan bir özü olmalıdır.
4. Lao Tse'ye göre dünya var olan ve var olmayanlardan meydana gelmiştir. Var olmayanların isimlendirilmesiyle var olanlar oluşmuştur. Bu değişim, sonsuz bir kaynaktan beslenir. Bu kaynak Tao'dur. Her şey Tao'dan çıkar ve ona geri döner. Tao, bu hâliyle tüm değişimlerin içinde değişmeden kalandır. Tao hem varlıktır hem de yokluktur. Lao Tse; Tao düşüncesiyle doğa filozoflarındaki temel madde, ilke veya arkheye benzetilebilecek bir cevheri dile getirmiştir. Tao düşüncesiyle evrenin değişimine açıklama getirmeye çalışmıştır.

Parçadan Lao Tse'nin varlık anlayışıyla ilgili hangi yargıya ulaşılabılır?

- A) Varlıkların özünün maddi ve değişmez olduğunu savunmuştur.
B) Varlıkların maddi bir yapıda ve sürekli bir değişim içinde olduğunu savunmuştur.
C) Varlık ve yokluğu bir görmüş son tahlilde varlığı yokluğa bağlamıştır.
D) Varlıkların düşünsel ve algısal bir yapıda olduğunu savunmuştur.
E) Her varlığın özünde aynı hava arkhesinin olduğunu savunmuştur.

10.

ÜNİTE

MS 2. - 15. YÜZYIL FELSEFESİ

MS 2. - MS 15. YÜZYIL
FELSEFESİNİN ORTAYA
ÇIKIŞI

HRİSTİYAN FELSEFESİNİN
TEMEL ÖZELLİKLERİ VE
ÖNE ÇIKAN PROBLEMLERİ

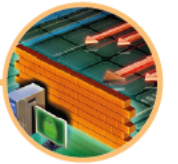
İSLAM FELSEFESİNİN
TEMEL ÖZELLİKLERİ VE
ÖNE ÇIKAN
PROBLEMLERİ

MS 2-15. YÜZYIL
FELSEFESİNDE AKIL VE
İNANÇ İLİŞKİSİ

8-12. YÜZYIL ÇEVİRİ FA-
ALİYETLERİNİN HRİSTİ-
YAN VE İSLAM FELSEFE-
SİNE ETKİSİ

MS 2- 15. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

- MS 2 - MS 15. yüzyıl felsefesi Hristiyanlığın yayılmasıyla başlamıştır. 7. yüzyıldan itibaren bu felsefeye İslamiyet'in de katılmasıyla bu felsefe 15. yüzyıla kadar devam etmiştir.
- Hristiyan felsefesindeki düşünürlerin çoğu aynı zamanda din adamı iken İslam felsefesinde böyle bir ayırım yapılmamaktadır. Çünkü İslam felsefesi din adamlarının yanı sıra düşünürler tarafından da yapılmıştır.

Hristiyan Felsefesi Düşünürleri ve Filozofları (MS)

- Clemens (150-215)
- Tertullian (155-240)
- Augustinus (354-430)
- Boethius (480-524)
- Erigena (810-877)
- Anselmus (1033-1109)
- Aquinalı Thomas (1225-1274)
- Ockhamlı William (1285-1349)

İslam Felsefesi Düşünürleri ve Filozofları (MS)

- El-Kindi (801-866)
- Farabi (871-951)
- İbn Sina (980-1037)
- Gazali (1058-1111)
- İbn Rüşd (1126-1198)
- Mevlana (1207-1273)
- Hacı Bektaş Veli (1209-1271)
- Yunus Emre (1238-1321)
- İbn Haldun (1332-1406)

HRİSTİYAN FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLERİ

Patristik Dönem

- MS 2 - MS 8. yüzyıl arasında kalan ilk dönem Hristiyan felsefesidir. Tertullian, Clemens ve Augustinus patristik dönemin önemli filozoflarıdır.

Skolastik Dönem

- MS 8 - MS 15. yüzyıla kadar olan ikinci dönem Hristiyan felsefesidir.
- Anselmus, Aquinalı Thomas ve Ockhamlı William skolastik dönemin önemli filozoflarıdır.
- Epikürosçülüğün mutluluk için dünyevi hazlardan uzak durulması gerektiği düşüncesi, bu dönem felsefesinde dinsel bir hayatın temeli olarak düşünülmüştür.
- Diğer taraftan Platon felsefesinin etkileri ile oluşan ve Yeni Platonculuk adı verilen Plotinos felsefesi, Tanrı ve ruh kavramları konusunda bu dönem felsefesini etkilemiştir.
- Yine aynı şekilde Aristoteles mantığı özellikle Tanrının varlığına yönelik akılsal kanıtlamalara destek olmuştur.
- Stoa öğretisi; ahlak, irade (istenç) konularında bu dönem felsefesini etkileyen bir diğer felsefedir.

Stoa Felsefesi: Bu felsefenin kurucusu Kıbrıslı Zenon'dur. Bunlar doğaya uygun yaşamayı felsefenin temelini koyarlar. Zenon'a göre asıl gerçek olan maddidir. Bu maddiyi hareket ettiren neden Tanrı veya Doğa'dır. Tanrı ve Doğa'nın özü ateştir. Ateş kendisindeki tohumları evrenin bütünü olarak geliştirir. Zenon Tanrı ile doğayı özdeş hâle getirir. Bu görüşe Panteizm denir. Ateş (sıcak nefes) her şeyin başlangıcıdır. Her şeyi maddeye bağladığı için materyalist bir filozoftur.

Hristiyan Felsefesinin Genel Özellikleri

- İnanç merkezli görüşler ortaya atılmıştır.
- Akılla dinin temellendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.
- Akıl ve inanç tartışmaları ön plana çıkmıştır.
- İnançın bilgiyi mümkün kıldığı düşüncesi egemendir.
- Tanrının varlığı kanıtlanmaya çalışılmıştır.
- Antik Yunan felsefesinden etkilenmiştir.
- Merkeze kutsal metinlerin doğruluğu alınmıştır.

1. Epiktetos'un ahlak felsefesi, az sayıda ancak büyük bir kullanım alanına sahip bazı Stoacı tezlere dayanmaktadır. Bu tezlerden biri ve en önemlisi, evrende "bize bağlı şeylerle bize bağlı olmayan şeyler" arasında ayrım yapan ve bize bağlı şeylerin arzularımız, eğilimlerimiz ve yargılarımızdan meydana gelmesine karşılık zenginlik, ün ve güç gibi şeylerin bize bağlı şeyler olmadıklarını ileri süren tezdur. Burada ilginç olan bir nokta, Epiktetos'un ana Stoacı görüşe uygun olarak bedenimizi de bize bağlı olmayan şeyler arasında saymasıdır. Mutluluk düşüncesini, bize bağlı olmayan şeyleri olduğu gibi kabullenerek hayatı değiştiremeyeceğimiz faktörlerin baskı ve mutsuzluğundan kurtarmak üzerine kurgulamıştır.

Parçadan Epiktetos'un ahlak görüşleriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İnsanın bedenini de kontrolümüz altında olmayan durumlardan kabul etmiştir.
B) Epiktetos'un ahlak görüşleri Stoacı anlayıştan etkilenmiştir.
C) Değiştiremeyeceğimiz faktörlerin olduğu gibi kabul edilmesi gerekir.
D) Ahlakta önemli olan bize bağlı olan ve olmayan durumları doğru tespit etmektir.
E) Her insan yeterli ve kalıcı mutluluğa ulaşmak için gereken bilgi ve donanıma sahiptir.

2. Orta Çağ'da filozof, imanın verilerini temele almış, bu verileri anlamlandırmak ve bu bilgileri açıklıkla ifade etmek için aklın ya da Yunan felsefesinin araçlarından faydalanmıştır. Bununla birlikte, Orta Çağ'da felsefeyle din arasında söz konusu olan bu ilişki, tek yanlı bir ilişki olmanın hayli ötesindeydi. Felsefi düşünce dinden, dinin dogmalarından etkilendiği gibi din de felsefi düşünceden de yoğun bir biçimde etkilendi. Buradan yola çıkarak, Orta Çağ'da felsefenin dine teorik bir çerçeve, felsefi bir temel sağladığını, felsefe ile din arasında bir form-içerik ilişkisinin oluştuğunu söyleyebiliriz.

Parçada Orta Çağ felsefesinin hangi karakteristik özelliği anlatılmaktadır?

- A) Din ve dini bilgilerle yakın ilişki içinde olduğu
B) Din ve dini bilgilere eleştirel yaklaştığı
C) Çok tanrılı dini inancı esas aldığı
D) Dinlerin felsefeden etkilenmediği
E) Felsefenin dinlerden etkilenmediği

3. Epiktetos'un dünya görüşünün gerisinde Stoacılığın özünü meydana getiren genel dünya görüşü vardır. Bu dünya görüşüne göre "Evren, olduğu gibi, iyidir Onda her şey, şeylerin bütünü kendisi tarafından belirlenmiş erekilere göre yöneten üstün bir bilgeliğin yarasına uygun bir şekilde cereyan etmektedir." Bundan dolayı Epiktetos inandığı bu iyilik dolu inayetin bütün isteklerine tam olarak katılmakta, onları onaylamakta eksiksiz bir doyum bulur ve bu onaylama tümüyle kendisine bağlı olduğu, hiçbir şeyin bu onayı vermesine engel olması mümkün olmadığı için de kendisini aynı zamanda özgür ve mutlu hisseder.

Parçaya göre Epiktetos'un ahlak anlayışının temelinde dünya ile ilgili hangi temel düşünce yatmaktadır?

- A) Bütün evrende iyilik ve bu iyiliğe bağlı bir kural sistemi hâkimdir.
B) Evrende iyilik kötülük ayrılmaz bir bütündür.
C) Evrende iyilik ve kötülük arasında bitmeyen bir savaş vardır.
D) Evrendeki düzeni anlayabilmek mümkün değildir, ancak ona uyulması gerekir.
E) Evren Tanrılar tarafından insan mutluluğu için yaratılmıştır.

4. Augustinus'un siyaset felsefesi ya da devlet anlayışı, birçok filozofta olduğu gibi, onun etik ve dolayısıyla metafizik anlayışına bağlıdır. Aşkın yalnız bireyin değil fakat bireylerden meydana gelen bir toplumun da itici gücü olduğunu öne süren filozof, aşk türlerinden hareketle ünlü yeryüzü ya da dünya devleti ve gökyüzü ya da Tanrı devleti ayrımına ulaşmıştır. Buna göre, nasıl ki biri iyi ve uygun aşk diğeri de kötü ve düzensiz aşk olmak üzere, iki tür aşk varsa, bu ayrımın iki ucuna karşılık gelecek şekilde, biri yeryüzü devleti, diğeri de Tanrı devleti olmak üzere iki devlet anlayışı vardır. Augustinus, işte bu çerçeve içinde Tanrı'dan çok kendilerini sevenlerin, ruhları tensel yönlerinin, duyusal isteklerinin hizmetine girmiş olanların bir araya gelerek yeryüzü devletini, buna karşın iyi ve gerçek aşk içinde olup ve Tanrı'yı sevenlerin de gökyüzü devletinde birleştiklerini söylemiştir.

Parçaya göre Augustinus'un devlet anlayışı onun hangi düşüncesiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Adalet ve düzen düşüncesiyle
B) Varlık ve metafizik düşüncesiyle
C) Ahlak ve aşk düşüncesiyle
D) Suç ve ceza düşüncesiyle
E) Madde ve düşünce arasındaki ilişkiyle

ÜNİTE

15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİ

15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİNDE ÖNE ÇIKAN KONULAR VE GÖRÜŞLER

BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİNE ETKİSİ

15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

12. Yüzyıl Çeviri Faaliyetlerinin 15. Yüzyıl - 17. Yüzyıl Felsefesine Etkisi

- İslam felsefesinin kavramsallaşarak sistematik bir yapıya bürünmesinde Antik Yunan, Mısır ve Hint felsefesinden Arapçaya yapılan çevirilerin büyük önemi olmuştur.
- Arapçaya tercüme edilen eserler, İslam coğrafyasında yaşanan tartışmalarla yorumlanarak özgün düşünceler oluşturulmuştur.
- İslam coğrafyasında yaşanan bu gelişmeler Bağdat ve Tunus gibi yerlerin bilim ve felsefenin merkezi konumuna gelmesini sağlamıştır.
- İslam coğrafyasının felsefe merkezi olması astronomi, tıp, felsefe vb. alanlarda gelişmelerin yaşanmasına zemin oluşturmuştur.
- İslam kültürünün özellikle Toledo ve Sicilya'da uzun bir süre varlığını sürdürmesinden dolayı Batı'nın ilk çeviri merkezleri; İspanya'nın Toledo, İtalya'nın Sicilya ve Salerno şehirleri olmuştur.
- Aralarında Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerin bulunduğu mütercim bir grup; tıp, astronomi, kimya, felsefe ve mantık gibi alanların eserlerini çevirmişlerdir.
- Bu dönemde Aristoteles'in metafizik, İbni Sina'nın el-Kanun fi't Tıp, Sahl b. Bisr'in Astronomi Risalesi gibi eserlerin çevirileri yapılmıştır.
- Ayrıca bu dönemde Kur'an-ı Kerim de tercüme edilmiştir.
- 12. yüzyılda tarihsel hareketlerin seyrine bakıldığında bazı önemli olaylar şu şekildedir:
 - ⇒ Afrikalı Konstantin'in Tunus'tan getirdiği tıp alanındaki eserler Salerno'da Latinceye çevrilmiştir.
 - ⇒ Roma İmparatoru II. Frederick, İslam ilimlerinin yakından öğrenilebilmesi için 1224 yılında Salerno'da bir üniversite kurarak bu üniversiteye mütercimlerin atanmasını sağlamıştır. (13. yüzyıl)
- ⇒ Çevirilerle elde edilen birikim 15. yüzyılda İtalya'da başlayacak olan Rönesans'a temel oluşturmuştur.
- ⇒ Ünlü bir matematikçi ve astronom olan Nasreddin-i Tusî'nin İslam alimleri tarafından problemleri çözülmüş olan trigonometriye yönelik eserinin çevirisi ilk kez Osmanlı Devleti Dönemi'nde yapılmıştır.
- MS 2 - 15. yüzyıl çevirilerin yapıldığı merkezler ve okullardan bazıları şunlardır:
 - ⇒ Atina, İskenderiye, Antakya, Urfa, Tunus, Sicilya, Salerno, Kurtuba, Toledo, Paris, Oxford, Bologna, Harran, Nusaybin, Bağdat, Cundişapur vb.
- 15 - 17. yüzyıl felsefesi Batı ekseninde gerçekleşmiştir.
- Rönesans ilk olarak İtalya'da ortaya çıkmış ve ilk örneklerini de burada vermiştir.
- Rönesans'ın ortaya çıkmasında Coğrafi Keşifler, İslam coğrafyasında yapılan çeviriler ve ekonomik faaliyetler gibi birçok faktör etkili olmuştur.
- Coğrafi Keşifler sonucunda matbaanın kullanılmasıyla okuryazar oranının artması, ticarete gelişmelerin yaşanması ve üretimin artması gibi durumlar Avrupa'da bu dönem felsefesini oluşturmuştur.
- Platon ve Aristoteles'in etkisi tüm felsefe tarihi üzerinde görüldüğü gibi 15 -17. yüzyıl felsefesi üzerinde de görülmektedir.
- MS 2 - 15. yüzyılda Hristiyan ve İslam felsefelerinin birbirlerine benzeyen taraflarının yanı sıra farklı özelliklere de sahip olması bu felsefelerin Rönesans'ı oluşturan düşünce yapısına farklı etkilerde bulunmasını sağlamıştır.
- 15 - 17. yüzyıl felsefesi daha çok MS 2 - 15. yüzyıl felsefesini reddetmektedir.

15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

Skolastik Düşünce İle Modern Düşüncenin Temel Farkları

Skolastik Düşünce

- Felsefenin konusu dindir. Birey geri plandadır.
- Teoloji, felsefeye egemendir.
- Doğa din ve akıl ile açıklanabilir.
- Hayatın tüm unsurları dine bağlıdır.
- Bilim, Tanrı'nın yarattığını anlamak için önemlidir.
- Düşünürler, kiliseye bağlıdır.
- İnanç merkezlidir.
- Hukuk, kiliseye bağlıdır.

1. Rönesans hümanizmi ne bir felsefe ne de bir ideolojydi. Din, devlet ve toplum konusunda belirgin veya sabit bir duruş içinde olmayan Rönesans hümanizmi, ikinci bir anlam çerçevesi içinde antik kaynaklara dönüşü ifade eder. Rönesans hümanizmi klasik kaynaklara, antikiteye döndüğünde skolastik düşüncenin gömmüş olduğu cevherleri gün ışığına çıkarmayı başardı ve böylelikle de modern düşüncenin yolunu sonuna kadar açtı. Hümanizm klasik kaynaklara döndüğünde, antikitenin kendisine özellikle kozmolojik düşünce konusunda, iki ana yaklaşım sunduğunu görmüştür. Bu yaklaşımlar ve onların üzerine yapılan çalışmalar ise bilimlerin gelişmesine çok önemli katkılar yapmıştır.

Parçadan Rönesans hümanizm düşüncesi için aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Bilimlerin gelişimine katkı sağlamıştır.
- B) Toplum ve devlet üzerine net bir görüş belirtmemiştir.
- C) Antik Çağ ve onun birikimlerine bir dönüşü ifade eder.
- D) Modern düşüncenin gelişmesine öncülük etmiştir.
- E) Siyasal bir model olarak liberalizmin gelişmesine destek olmuştur.

2. Felsefenin teolojiden bağımsız olmak anlamında özerkliği, 17. yüzyıl felsefesinin çok temel ve belirleyici başka bir özelliğine, onun insan merkezli veya öznen hareket eden bir felsefe olması anlamında, homosentrik oluşuna işaret eder. Buna göre, teolojiden hiçbir zaman bağımsız olamamış olan Orta Çağ düşüncesinde, Tanrı bütün sistemlerin başı ve sonuydu. Yani, teosentrik yönelimin en belirleyici unsuru olan Orta Çağ düşüncesinde, Tanrı'dan yola çıkma veya hareket etme felsefede hem konu alanlarını hem de içeriği belirlemiştir. Bir diğer deyişle, Orta Çağ'da Tanrı sadece varlığın değil, fakat bir yandan da değer, iktidarın kaynağı olmuş bilginin konusunu meydana getirmiştir.

Parçaya göre Orta Çağ ve 17. yüzyıl felsefesi hangi açıdan farklılık göstermektedir?

- A) Sonuçları
- B) Yöntemi
- C) Odak noktası
- D) Amacı
- E) İşlevi

3. Thomas More, Machiavelli kadar modern bir filozof olmayıp, tipik bir geçiş dönemi ya da Rönesans filozofudur. Bu başkaca şeyler yanında, Platon'un Devlet'inden etkilenerek kaleme aldığı Utopia adlı eserinden, Ütopya adası üzerine kurulan ideal bir devleti betimlediği felsefi romanından bellidir. Söz konusu eser ya da ütopya, More'un zamanının toplumsal ve iktisadi koşullarına yönelik oldukça sert bir eleştiriyi çağın dünyevi ruhuna tamamen aykırı düşecek şekilde basit bir ahlaki hayatın idealizasyonu ve Platon'un idealist yaklaşımlarının izlerini taşıyan hayli alışılmadık veya çok garip bir eserdir.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi T. More'un Ütopya eserini yazmasına sebep olan koşullar arasında değildir?

- A) Yaşadığı toplumsal sorunlar
- B) Platon'dan etkilenmesi
- C) Modern bir filozof olmaması
- D) Yaşadığı ekonomik sorunlar
- E) Maciavelli'den etkilenmesi

4. Rönesans yeni bir insan resmi çizmiştir. Yeni insan resmi çok farklı bir yaşam anlayışı da getirmiştir. İnsan artık sadece Tanrı için var olan bir varlık sayılmıyordu. Tanrı insanı biraz da kendi kendinin amacı olarak yaratmıştır. Onun için, insanın bu dünyada ve hemen şimdi yaşam sevincini duymaya hakkı vardır. Ve eğer insan kendini özgürce geliştirebilecekse bunu yapmak için sınırsız olanaklara sahipti. Amacı her türlü sınırı aşmaktır.

Bu parçaya göre Rönesans ile aşağıdaki düşünce yapılarından hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Anı yaşat
- B) Öleceğini unutma!
- C) İnsan insanın kurdudur.
- D) Felsefe yolda olmaktadır.
- E) Bilgi güçtür.

12.

ÜNİTE

18. YÜZYIL - 19. YÜZYIL FELSEFESİ

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNDE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLER

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÖNEMİN DİL VE EDEBİYAT İLE İLİŞKİSİ

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

- 18 - 19. yüzyıl felsefesi, bireysel ve toplumsal olarak Batı'da aydınlanmanın yaşandığı dönemdir.
- Akıl çağı olarak da bilinen bu dönem düşünürleri aklı ön planda tutarak toplumu aydınlatmaya çalışmışlardır.
- 18 - 19. yüzyıl felsefesi; batı coğrafyasının toplumsal yaşantısındaki köklü değişimler, Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı gibi tüm dünyayı etkileyen olayların yaşandığı bir dönemde geleneksel düşünceye karşı aklı özgürleştirmek adına yapılan felsefi bir harekettir.
- 2 - 15. yüzyılda Batı coğrafyasında yaşanan her türlü program din ekseninde etrafında açıklanmaya çalışılmıştır.
- Kendini dinin temsilcisi olarak gören kilisenin din dışında aklın kullanılmasına izin vermemesi ve toplumun baskı altında tutulması Rönesans'ın ortaya çıkmasıyla azalmıştır.
- İslam coğrafyasında yapılan çeviri faaliyetleriyle başlayan bu yeni anlayış Coğrafi Keşifler ve bilimsel gelişmeler sonucunda hızla yayılmaya başlamıştır.
- Hümanizmle birlikte sanat ve felsefe alanlarında yeni ekoller ortaya çıkmış ve bilimde evrene yönelik yeni keşifler yapılmıştır.
- Matbaanın icadıyla okuryazarlığın artması dini konularda kilisenin otoritesini azaltmıştır.
- 17. yüzyıl düşünce ortamına Rönesans ve Reform hareketleri zemin hazırlamıştır.
- 18 - 19. yüzyılda bilim ve sanayi alanında yaşanan gelişmeler, insanoğlunun doğaya olan bakışının değişmesini sağlamış ve ekonomik temelli toplumsal yapılar oluşturmuştur.
- Bu yaşananlar felsefeye yeni anlayışlar getirmiş, özellikle insan ve toplum üzerine yeni düşünceler doğmuştur.

18 - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

18. Yüzyıl - 19. Yüzyıl Felsefesinin Temel Özellikleri ve Öne Çıkan Problemleri

- I. Kant bu dönemin sloganı olarak "Aklını kullanma, cesaretini göster!" demiştir.
- Aydınlanma olarak da bilinen 18 - 19. yüzyılda aydınlanmanın amacı insanı ve doğayı yalnızca akıl temelinde anlamaktır.
- Bu dönemde akla verilen önem birçok gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Ekonomik ve siyasal açıdan kendini hissettiren bu gelişmeler Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı gibi olayların yaşanmasında etkili olmuştur.
- Fransız İhtilali, 15. yüzyılda başlayan gelişmelerin ve 18 - 19. yüzyıl felsefesinin somut bir sonucudur.
- İngiltere'de ortaya çıkan Sanayi İnkılabı, hızlı üretim yapan fabrikaların kurulmasını ve ulaşımın kolaylaşarak kültürel ve ekonomik iletişimi artmasını sağlamıştır.

18. Yüzyıl - 19. Yüzyıl Felsefesinin Genel Özellikleri

- Dini ve siyasi otoritelere özgürlüğü engellediği gerekçesiyle karşı çıkmıştır.
- Akla güven duyulmuş ve akılcı düşünce artmıştır.
- Özgür düşünce desteklenmiştir.
- Aydın ve yazarlar sınıfı ortaya çıkmıştır.
- Sanat, felsefe ve edebiyat alanlarında önemli eserler verilmiştir.
- Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi gerçekleşmiş ve buna bağlı problemler tartışılmıştır.
- Felsefe alanında yeni ekoller ortaya çıkmıştır.

18. YÜZYIL - 19. YÜZYIL FELSEFESİNDE ÖNE ÇIKAN PROBLEMLER

Bilginin Kaynağı

- Bilim alanında yaşanan gelişmeler Batı dünyasının bilgiye olan bakışının değişmesini sağlamıştır. 17. yüzyılda bilimin yöntemi felsefeye uygulanmaya çalışılmıştır. 18. yüzyılda aklın aydınlattığı doğru bilgiler aranmıştır.
- Filozoflar bu dönemde "İnsan neleri bilebilir?", "Bilginin sınırı var mıdır?" gibi sorulara cevap aramışlardır.
- Bilgi üzerine yapılan tartışmalar, felsefenin iki ana akımı olan rasyonalizm ve empirizm üzerine temellendirir.

1. Aydınlanma, hareketinin İngiliz ve İskoç Aydınlanması'ndan sonra bir diğer uğrağı, hatta aydınlanmanın bizatihi kendisiyle özdeşleştirilen temel uğrağı, Fransız Aydınlanması'dır. Başka bir deyişle, Fransız Aydınlanması, sadece Aydınlanma Felsefesi diye adlandırılan entelektüel oluşumun ruhunu temsil etmekle kalmaz, bu ruhu gerçekten oluşturur. Çünkü Fransız Aydınlanması, Rousseau bir kenara bırakılacak olursa, her ne kadar Hume veya Kant ayarında birinci sınıf veya üst düzey dâhi filozoflar tarafından temsil edilmese de bilimciliğı, ilerlemeciliğı, bütüncül din eleştirisi, iyimserliğı, reformizmi ya da ütopyizmi ve de meşhur Encyclopédie'siyle aydınlanmanın bütün karakteristik özelliklerini sergiler. Bu açıdan bakıldığında, o hem yıkıcı ve eleştirel bir yönelimi hem de kurucu veya yeni baştan inşa edici bir tavrı yansıtır.

Parçada Fransız aydınlanmasının;

- I. Dogmatizmden kopma ve bilime yönelme
- II. Dini ve metafizik açıklamaları eleştirme
- III. İnsan ve toplumla ilgili olumlu düşünme

özelliklerinden hangilerini taşıdığı anlatılmaktadır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

2. Bilim kesinlikle gözlem kayıtlarından daha fazla bir şeydir. Söz gelimi, fizik gibi bir bilim, asla zengin bir münferit ve dağınık olgular bileşiminden değil, fakat bu olguları başka olgulara sistematik bir biçimde bağlayan genel hipotezler ve teorilerden oluşur. Başka bir deyişle gerçek bilim, bu olguların birbirleriyle bağlantılarının kurulduğu ve hepsinden önemlisi bireysel olgular birbirleriyle yasa benzeri ilişkiler içinde bulunan olgu kategorilerinin üyeleri olarak görüldüğü zaman ortaya çıkar.

Comte'un parçadaki düşüncelerinde bilimin hangi özelliğı vurgulanmaktadır?

- A) Olgular arası sistematik ilişkiler kurmak
B) Yalnızca somut olgusal alandan edinmek
C) Aklama – mantığa uygun olmak
D) Nesnel ve tarafsız olmak
E) Varlığını parçalı olarak incelemek

3. Nietzsche'ye göre yeni filozoflar güç istemini, ondan korkmadan veya utanmadan kucaklayıp, somutlaştırıcaklardır. Geleceğın bu yeni filozofları, bu güçlü ruhlar "dünyayı bir bütün olarak olumlayacak", hayatı olduğu gibi kabul edip, onun bir güç istemi olduğunu tasdik edeceklerdir. Geleceğın bu yeni filozofları hayattan kaçmak, ondan korkmak yerine, hayatı yaşamayı seçeceklerdir. Onların amacı, "insanı yeniden doğaya çevirmek" olacaktır. Bu yeni filozof, geleceğın kişisi, Böyle Buyurdu Zerdüş'te "üst insan" olarak kutsanan, "insanın ötesindeki insan"dır.

Nietzsche'ye göre "üst insanı" diğer insanlardan ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uyumlu ve barışçıl
B) Mutlu ve huzurlu
C) Erdemli ve sakin
D) Güçlü ve kendine güvenen
E) Korkusuz ve kaygılı

4. O, iktidarın kimde olduğu ve bu iktidarı nasıl kullandığı ölçütünden hareketle, üç ayrı yönetim biçimi olduğunu öne sürer. Bunlar: Cumhuriyet, monarşi ve despotizmdir. Monarşi tek kişinin belli temel yasalara göre yönetimi anlamına gelirken, despotizm yine tek kişinin bu kez yasa tanımaz ve kuralsız yönetimini ifade eder. Buradan da anlaşılacağı üzere Montesquieu, yönetim biçimlerini, Aristoteles'in yaptığı gibi, yöneticinin veya iktidar sahibinin erdemiyle tanımlayıp farklılaştırır. Buna göre, monarşiyle despotizm arasındaki ayrım, monarkın yani yönetimdeki tek adamın erdeminden ziyade onun belirli veya yerleşik yasalara göre yönetmesine bağlıdır.

Montesquieu'ya göre yönetim şekillerinin farklılaşmasının temel ölçütü nedir?

- A) Yöneticinin iş başına gelme şekli
B) Yönetimin temel amacı
C) Yönetimin kurallara bağlı yapılması
D) Yöneticinin kişisel yetenekleri
E) Yöneticinin sınıfsal özellikleri

13.

ÜNİTE 20. YÜZYIL FELSEFESİ

20. YÜZYIL
FELSEFESİNİN AYIRICI
NİTELİKLERİ

20. YÜZYIL
FELSEFESİNİN ORTAYA
ÇIKIŞI

TÜRKİYE'DE FELSEFİ
DÜŞÜNCEYE KATKIDA
BULUNAN BAZI FELSEFE-
CİLER

GİRİŞ YAYINLARI

20. YÜZYIL FELSEFESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

➤ Günümüze kadar uzanan 20. yüzyıl felsefesi toplumsal olaylar ve 18. yüzyıl ve 19. yüzyıl felsefesinde yaşanan tartışmalara yönelik bu dönem filozofları tarafından yapılan felsefi sorgulamalar üzerine bir felsefedir.

➤ İnsanlık 20. yüzyıla gelmeden önce Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı gibi olaylar yaşanmıştır. 20. yüzyıl felsefesini anlamak için yaşanan olaylar çerçevesinde 18 - 19. yüzyıl felsefelerine ve onların etkilerine bakmak gerekir.

17 - 18. Yüzyılda Otuzan Felsefenin Etkileri

- Descartes bilgiye ancak akılla ulaşılacağını savunur. O, bilgilerin akılda doğuştan var olduğunu söyler.
- "İnsan zihni doğuştan boş bir levhadır." diyen Locke, insanın bilgiye duyu verileri sayesinde sonradan sahip olduğunu savunur.
- "Görüşüz kavramlar boş, kavramsız görüşler kördür." diyen Kant'a göre insan nesnelere kendinde olan şeylerini hiçbir zaman bilemez ve bu alanın bilgisine de insanın sahip olması beklenemez.
- Bu bakış açıları çerçevesinde yaşanan tartışmalar 20. yüzyıl akımlarının ortaya çıkmasında büyük bir öneme sahiptir.

19. Yüzyılın İlk Yarısında Otuzan Felsefelerin Etkileri

- "Gerçek olan akılsal, akılsal olan gerçektir." diyen Hegel bilgiden önce varlığın konu alınması gerektiğini savunur.
- "İnsanlık teolojik ve metafizik dönemi bitirmiş, pozitivist döneme girmiştir." diyen A. Comte, pozitivism gücünü savunmuştur.
- Pozitivism metafiziği reddetmesi bakımından önemlidir.

Pozitivism (Olguculuk): Doğru bilgiye olayların incelenmesiyle ulaşılacağını ayrıca bu bilgilerin deneysel yöntem ve bilimlerle sağlayacağını söyleyen akımdır. Metafiziği kabul etmez.

20. Yüzyıla Doğru Otuzan Felsefelerin Etkileri

- Marx, sosyalist düşüncenin öncülerinden biri olmuştur. Marx'ın görüşleri diyalektik materyalizmdir.
- "Ne olduğun gerçeğiyle yüzleş, çünkü seni değiştirecek olan şey odur." diyen Soren Kierkegaard, nesnel gerçeklik görüşünün karşısında öznel gerçeklik görüşünü çıkarır.
- Ona göre gerçek olan var olur.
- 18 - 19. yüzyılda yaşanan tartışmalar 20. yüzyıl felsefesinde pozitivism, diyalektik materyalizm ve varoluşçuluk felsefelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

20. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

20. Yüzyıl Felsefesinin Öne Çıkan Bazı Özellikleri

- Felsefenin problemlerine yeni açıklamalar getirilmiştir.
- Felsefede yeni yöntemler kazanılmıştır.
- Felsefede yeni ana akımlar oluşmuştur.
- Sembolik mantık çalışmaları yoğunlaşmıştır.
- Bu dönemde felsefe üniversiteler aracılığıyla dünyanın her yerinde yapılmıştır. Felsefenin alanları derinleşmiştir.
- Bilim üzerine yapılan çalışmalar sonucunda bilim felsefesi alanının kurulduğu dönemdir.

20. Yüzyıl Felsefesinin Temel Problemleri ve Akımları

Varoluşçuluk ve Varoluş - Öz Sorunu

- 20. yüzyıl felsefesinin önemli akımlarından biri varoluşçuluktur.
- Varoluşçuluk (Egzistansiyalizm); insanın kendi değerlerini kendinin oluşturabileceği, geleceği yine kendisinin kurabileceğini savunan felsefi görüştür.
- Varoluşçu olarak kabul edilen filozoflar; özgürlük, seçim yapma, varlığın anlamı, varoluş - öz sıralaması gibi bazı kavram ve felsefi problemler üzerinde durmuşlardır.
- Varoluşçu filozof Kierkegaard, 19. yüzyıl düşünce yapısını ve bireyin önemini azalttığı düşüncesiyle Hegel felsefesini eleştirir ve varoluşçu felsefenin ilk temellerini atar.
- İnsanın temel sorunu bilgi ve bilmek değil, varoluşun kendisidir.
- Varoluş, hiçbir zaman hazır değildir; oluş içinde olan insan, sürekli yeni kararlar alıp seçimler yaparak kendini yeniden sentezler.

1. 20. yüzyıl büyük dünya savaşlarıyla, komünist, faşist ve totaliter devletlerin doğuşu ve yıkılışlarıyla, sayılamayacak kadar çok bölgesel savaşla nükleer silahlara ek olarak başkaca kitle imha silahlarının icadıyla, soykırımlarla sömürgecilğe karşı verilen kurtuluş savaşlarıyla, küreselleşmeyle, teknolojinin olağanüstü büyük gelişimiyle ve nihayet büyük kitlelerin kentlerde gerçekleştirdiği eşi benzeri görülmemiş istilayla karakterize olur. Bu bağlamda, hızlı bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin 20. yüzyılda daha önce tahayyül edilmesi dahi mümkün olmayan politik felaket ve alabildiğine dramatik olaylarla birleşmesi hemen herkes tarafından kabul edilen bir olgudur.

Parçada 20. yüzyıl felsefesinin oluşmasında hangi faktörün etkisi anlatılmaktadır?

- A) Geçmiş felsefe düşüncelerinin
- B) Siyasal ve sosyal hareketlerin
- C) Ekonomik olarak zenginliğin
- D) Üniversite ve eğitim faaliyetlerinin
- E) Büyük düşünürlerin katkılarının

2. Bergson, felsefesinin bütününe damgasını vuran karşıtlıkları siyaset felsefesi ve etik alanında da sürdürür. Buradaki karşıtlıkları bu kez açık toplum-kapalı toplum, açık ahlak-kapalı ahlak, dinamik din-statik din olarak karşımıza çıkaran Bergson, aynen Aristoteles ve diğer bütün filozoflar gibi, insanın toplumsal bir hayvan olduğunu söyler ve insanın gelişiminin veya gelecekteki evriminin, içinde yaşadığı toplum türüne bağlı olduğunu savunur. Onun yaşadığı toplum kapalı bir toplum ise söz konusu gelişme ya da evrim fevkalade güçsüz olur çünkü kapalı toplum rutin ve mekanik olanın hâkim olduğu, gelişmeye direnç gösteren, otoriter bir toplumdur. Söz konusu toplumun istikrarı, merkezîyetçiliği ve içsel ahengi, kapalı bir ahlak ve kapalı/statik bir din tarafından sağlanır.

Bergson'a göre "kapalı toplum"larda ahlaki gelişimi engelleyen toplumun hangi özelliğidir?

- A) Çok hızlı ve kontrolsüz değişmesidir.
- B) Bilimsel olarak ilkel olmasıdır.
- C) Ekonomik olarak zayıf olmasıdır.
- D) Değişime direnç göstermesidir.
- E) Nüfus olarak sayıca küçük olmasıdır.

3. James, pragmatizmin "sadece bir yöntem olduğunu" ileri sürer. Bir yöntem olarak pragmatizm, yine de insan yaşamının bir amacı olduğunu ve insan ile dünya üzerine olan rakip teorilerin, işte bu amaçla sınanması gerektiğini söyler. İnsanın amacının elbette tek bir tanımı yoktur. İnsanın amacına dair kavrayışın düşünme faaliyetinin bir parçası olduğunu söyleyen James'a göre, felsefi düşünme, insanların var olan şeyleri ve içinde yaşadıkları dünyayı anlama çabası sergiledikleri zaman ortaya çıkar. İnsan düşüncesinin ve felsefenin de sonuçta temel amacı kişinin içinde yaşadığı evrene her yönüyle uyumudur. Amaç kavramı zaten anlamını insanların kendilerini evrende evlerindeymiş gibi hissetmeleri genel hedefiyle ilişki içinde, biraz da bu düşünme faaliyetinden alır.

James'e göre pragmatizmin insana sağlayabileceği katkı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşamını sorgulamasına yardım etmek
- B) Doğru bilgileri kazanmasına yardım etmek
- C) Çevresine uyum sağlamasına destek olmak
- D) Bilimsel sonuçları eleştirmesine destek olmak
- E) Felsefi düşünceleri kıyaslamasına destek olmak

4. Macit Gökberk'e göre özgün felsefe ortaya koyabilmek için belli bir birikime sahip olmanın yanında bu bilgi birikimini kullanacak zekâ ve akıllı işletme alışkanlığı da olmalıdır. Bu aşamadan sonra felsefeyi ortaya koymuş büyük düşünürlerin eserlerine dayanarak felsefeyi ortaya çıkarmış büyük ustalarla birlikte düşünülmelidir. Birlikte düşünebilmek için de onların nasıl düşündüğünü kavramak gerekir. Bu, felsefenin yapıcı ve yaratıcı olmasını sağlayan biricik yöntemdir.

Macit Gökberk felsefi yapıcılık ve yaratıcılık için;

- I. Bilimlerden yararlanma
- II. Akıl ve mantık sahibi olma
- III. Büyük düşünürlerin düşüncelerinden yararlanma

hangilerinin önemini anlatmaktadır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0505 099 24 84
www.girisayinlari.com | girisayinlari@gmail.com

